

יצחק רבין: "פלסטין אמורה להיבנות על חורבותיה של מדינת ישראל"

אריה סתיו

עקרון ההגדרה העצמית הלאומית, מצדם של ערביי ארץ-ישראל, איננו אלא כיסוי אידיאולוגי לתביעה הקבועה והעומדת מצד הערבים להשמיד את מדינת ישראל ולהקים מדינה ערבית במקומה.

Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations*

"פלשתין חילונית ודמוקרטית" אמורה להיבנות על חורבותיה של מדינת ישראל... מדינה פלשתינית... תהיה פצצת זמן שתגרור את העולם הערבי למלחמה.
יצחק רבין

הערבים מטפחים את הלאומיות הפלשתינית הנפרדת ואת המיתוס של "השבת זכויות העם הפלשתיני" בשטחה של מדינת ישראל ובמקומה כדי להחריב את הלאומיות הישראלית. התביעה הלאומית הפלשתינית נועדה לבטל את קיומה של מדינת ישראל ולא לחיות לצדה בשלום.

שמעון פרס

והיחיד שהיא חסרה: שטחים. העריצויות הערביות, לעומת זאת, צריכות לתת בתמורה את הדבר היחיד שאין להן: שלום. מבחינתה של מדינת ישראל מדובר אפוא במהלך רדיקאלי העלול להביא את מדינת היהודים אל סף הסיכון הקיומי, שהרי הנסיגה אל גבולות 1967 או בסמוך להם, תשיב את ישראל אל המצב בו נאלצה לצאת למלחמת מנע על מנת להשתחרר מ"גבולות אושוויץ" (כפי שהגדיר זאת בזמנו אבא אבן), אם כי במצב חמור יותר מזה שהיה ערב מלחמת ששת הימים. זאת משני טעמים לפחות: א. ישראל נדרשת להשליך אל חיקה לבנת חבלה בדמות "מדינה פלשתינית" בפאתי גוש דן; ב. כוח האש של הנשק שבידי הערבים, וכן טווחיו ודיוקו (בעיקר במישור הטילים הבליסטיים) גדלו לעין שיעור מאז 1967. לעומת זאת, לא

א. מבוא

התהליך המדיני המתחולל במזרח התיכון מאז ועידת מדריד (נובמבר 1991), וביתר שאת מאז החתימה על הסכמי אוסלו (15.9.1993) קרוי בפי רבים "תהליך שלום". עיקרו, כפי שהגדירו זאת נשיאי ארה"ב בוש וקלינטון, הוא העיקרון של "שטחים תמורת שלום". קרי: על ישראל, הדמוקרטיה היחידה במרחב השמי, התופסת 1/500 משטח מדינות ערב מוטל לתת את הדבר האחד

אריה סתיו הוא עורך **נתיב**. מאמר זה משמש מבוא לשורת מחקרים העומדים לראות אור בספר על "המדינה הפלשתינית" בהוצאת מרכז אריאל.

זו בלבד שגודלו של השטח נותר כפי שהיה, אלא שצפיפות האוכלוסייה בתוכו הוכפלה, סיכון חמור מעין כמותו לנוכח ההסלמה ברמת האמל"ח להשמדה המונית שבידי אויבי ישראל.

מן הטעמים שצוינו לעיל (אלהן ניתן להוסיף עוד כהנה וכהנה), נשענה ההסכמה הלאומית בישראל, עד לעת האחרונה, על שלילה גמורה של העיקרון של "שטחים תמורת שלום" ונסיגה מרמת הגולן ומיש"ע. כאשר ביקש הנשיא קרט בשיעורו לרמוז על תמיכתו בפיתוח טריטוריאלי לערביי ארץ-ישראל על ידי התייצבות מאחורי הפרשנות הערבית להחלטת האו"ם 242, הגיב ראש הממשלה דאז, יצחק רבין, בחריפות שאין להעלות על הדעת דוגמתה היום:

- התבטאותו של הנשיא קרט בעניין הנסיגה לגבולות 1967 היא חמורה ביותר... אין בה אמת ואין היא ראייה נכונה של העובדות. זהו נושא חיוני לישראל, והתבטאותו של נשיא ארה"ב, הפוגעת בעמדה הישראלית בנושא זה, יש לראותה בחומרה רבה. לא אסכים לכך. התשובה בנושא זה היא מפורשת, נוקבת וחד-משמעית!¹
- שמעון פרס ראה בכל נסיגה "משטחי ארץ-ישראל המשוחררים" (זה היה נוסח) סכנה קיומית לישראל. בטכס הנחת אבן פינה לעיר אריאל אמר פרס: העדר מרחב טריטוריאלי מינימלי, יעמיד אותה (את ישראל) במצב של אי-הרתעה מוחלטת... וייצור אצל הערבים תשוקה שלא יהיה ניתן לגבור עליה, לתקוף אותה מכל העברים ולהכחיד את המדינה היהודית...²
- פרס שלל שלילה מוחלטת את רעיון המדינה הפלשתינית בספרו **כעת מחור**,³ הוא כותב: בזמן מלחמה יהיו גבולות המדינה הפלשתינית קו זינוק מצוין לכוחות ניידיים, כדי לפרוץ מיד אל עבר התשתית החיונית לקיום ישראל, לפגוע מיד בחופש הפעולה של חיל-האוויר הישראלי מעל שמי ישראל, ולהקיז את דם האוכלוסין על-ידי "מסות של ארטילריה" בסמיכות לקו הגבול. ללא גבולות בני הגנה תיכחד ישראל במלחמה.

ח"כ אמנון רובינשטיין, שר החינוך לשעבר, דיבר במושגים חריפים אף יותר: מאז ימיו של ד"ר גבלס לא היה עוד מקרה דומה, שבו חזרה מתמדת על שקר הניבה פירות כה מרובים, ומכל השקרים הפלשתיניים אין לך שקר גדול ומוחץ יותר מזה התובע הקמת מדינה פלשתינית נפרדת בגדה המערבית.⁴ אולם בינתיים חל בקרב אישים אלה היפוך במאה שמונים מעלות, וממעמד של שוללי השיבה אל גבולות 1967 ומדינה פלשתינית הפכו השלושה, ועמם מה שמכונה "מחנה השלום הישראלי" לתומכיו הנלהבים של עקרון "שטחים תמורת שלום" וכינונה של מדינה פלשתינית. רבין ופרס הסבירו את התפנית בדרכים המדינית בשינוי נסיבות שהתחולל בעולם בכלל ובאזור בפרט, עם קץ המלחמה הקרה. יצחק רבין הודה אמנם שלמען השלום "יהיה על ישראל להקריב קרבות כבדים וכואבים", אולם מחיר זה כדאי בחשבון היסטורי, שכן "חובתנו לראות את

העולם החדש כפי שהוא עכשיו, עלינו להצטרף למסע השלום, הפיוס והשיתוף הדוהר היום על פני הגלובוס כולו... האזור עלה על דרך השלום ואסור לנו לאחר את הרכבת".⁵

פרס מרבה לדבר על "רוחות הפיוס והשלום המנשבות במזרח התיכון". ב"מזרח התיכון חדש", כשם ספרו, הוא חוזה משולש כלכלי נוסח בנלוכס בין פדרציה ירדנית-פלשתינאית-ישראלית. בפדרציה של פרס ישרור משטר "דמוקרטי, חופשי, משגשג, משתנה והולך... העלייה ברמת החיים ושינויים כלכליים מרחיקי לכת יהפכו את עזה להונג-קונג של המזרח התיכון." את הנס של פרס יחולל שיתוף פעולה בין כסף סעודי וטכנולוגיה ישראלית.

על-פי פרס ה"שטחים שישראל מחזיקה", לא זו בלבד שאינם מוסיפים לביטחונה, אלא שהם "מכשול על הדרך לשלום, שכן אחזקתם יוצרת חיכוך ומתח בין מדינת היהודים לבין שכנותיה". ערבויות של הקהילה הבינלאומית בכלל, ושל ארה"ב בפרט, יבטיחו לדעתו את מגמות השלום במזרח התיכון ויבלמו את הפונדמנטליזם המוסלמי על-ידי יצירת חזית מדינות פרו-מערביות המבוססת על המשטרים היציבים דוגמת סעודיה, נסיכויות המפרץ, מצרים, ירדן וסוריה.

הנה כי כן, חלקה של ישראל בתהליך ברור. פירושם של "קרבות כבדים וכואבים" הוא אבדן בלתי הפיך של חבלי מולדת, ערש התרבות העברית ועילת הציונות, המהווים בעת ובעונה אחת נכסים אסטרטגיים ראשונים במעלה.

לעומת ישראל, חלקם של הערבים במשוואה הוא לקבל כל מה שניתן לפי שעה, ובתמורה לחתום על שורה של ניירות. מאחר ומצב זה הינו חסר תקדים בהיסטוריה (למעט תחת כפייה דוגמת הסכמי מינכן באוקטובר 1938 או כניעתה של צרפת ב-1940), נודעת אפוא חשיבות עליונה לבחינה זהירה ומדוקדקת של הטיעון לפיו "המזרח התיכון החדש" הוא אכן מושג בר קיימא, האם הוא "עלה על נתיב של שלום", וכי הנכונות לקבל את ישראל במרחב איננה הונאה אסטרטגית כי אם "מהלך אוטנטי לעשיית שלום עם ישראל מצד אותן מדינות ערב, דוגמת ירדן ומצרים, שהגיעו למסקנה שלא יוכלו לנצח את ישראל במלחמה".⁶

המאמר שלפנינו נועד לבחון את טיעוניהם של מחייבי "תהליך השלום" לגופו של עניין. כלומר ללא אותו מנגנון ההונאה העצמית שהוא כה אופייני לרדיקליזם היהודי המתבונן במציאות בראייה סלקטיבית והרואה רק את שלבו חפץ.

"התנגשות ציוויליזציות" – מגמות-העל במזרח התיכון

לושה תהליכים מרכזיים מאפיינים את המזרח התיכון בשני העשורים האחרונים, וביתר שאת מאז התפוררותה של ברית המועצות וקץ המלחמה הקרה: ההסלמה בתפוצת נשק – הבלתי קונבנציונלי בעיקר, המאבק על ההגמוניה במרחב השמי וההקצנה האיטלאמית.

¹ בראיון עם דב גולד-שטיין, **מעריב**, 18.3.77.

² הדברים ראו אור בראיון לחגי אשד, **דבר**, 27.6.75.

³ בפרק "תשתית לשלום ולביטחון", **כעת מחור**, עמ' 215-262.

⁴ ראה מאמרו: "שקרים פלשתיניים", **הארץ**, 30.7.76.

⁵ יצחק רבין, בנאומו בכ"ס, 22.9.93, בדיון לאי-שור הסכמי אוסלו.

⁶ בנימין נתניהו, בנאומו בכנסת לכבוד אישור ההסכם עם ירדן.

ההסלמה בתפוצת האמל"ח והמאבק להגמוניה

ביסודו של המערך העולמי דו־קוטבי הונחה ההגמוניה של שתי מעצמות העל אשר סוככו על בעלי בריתן, מצב שהקנה להן סמכויות של מנהיגות בלתי מעוררת. במערך מעין זה, בו רב כוחה הריכוזי של הברית, מרחב התמרון של מדינה בודדת מוגבל. יתר על כן, בעידן של איום בשואה גרעינית רבה היתה חשיבותו של האיפוק העצמי, שהתגלם בעיקרון של Mutual Assured Destruction) MAD (הכרה זו באפשרות של שואה גרעינית היא שכוננה מערכת של תיאומים טכניים בין שתי מעצמות העל, דוגמת "הטלפון האדום" (הקו החם) בין מוסקבה לושינגטון, או התיאומים העקרוניים, כלומר, הבנה הדדית שאין מציידיים באמל"ח להשמדה המונית, וכן באמצעים לשיגור, קרי: טילים בליסטיים ומפציצים ארוכי טווח, משטרים בלתי יציבים, בעיקר אלה שבעולם השלישי. העולם הדו־קוטבי היה אפוא בבחינת פוליסת ביטוח לשרידותו של המין האנושי.

עם פירוקה של ברית ורשה ועיקורה של ברית נאטו, חדלה ההגמוניה של מעצמות העל. אולם בעוד מעגל ההשפעה האמריקנית נע בעיקר בקרב הדמוקרטיה של המערב הנוצרי, הרי שבנות חסותה לשעבר של מוסקבה מחוץ לגוש הקומוניסטי הן בעיקר מדינות האיסלאם: אירן, עירק, סוריה, סודן, לוב ומצרים (האחרונה רכשה לעצמה מעמד עצמאי יחסית עוד בטרם קריסתה של ברית המועצות). למעט סודן ולוב, מדובר אפוא ב-4 מדינות מרכזיות בעולם המוסלמי. לארבעתן שאיפה מוצהרת להגמוניה במרחב השמי, וארבעתן מוכנות להשיג את יעדן בכח הזרוע. מלחמת אירן-עירק, כיבוש לבנון בידי סוריה, כיבוש כווית בידי עירק, סכנת ההתפשטות האירנית באיזור המפרץ, וכן ההשקעות האדירות של מצרים בבניין צבא לקראת מלחמה בישראל, הן עדות לכך.

עם קריסת השיקול האסטרטגי מצד מעצמות העל, אשר עמד ביסוד האיפוק שבחימושן של בנות הברית, עלה ערכו של השיקול המסחרי. הצמצום מרחיק הלכת של ההוצאות הצבאיות של ברית נאטו עלול היה להביא לקריסת תעשיית הנשק. המשבר הכלכלי החרף של מדינות ברית ורשה לשעבר העלה את ערכו של המוצר היחיד שמדינות אלו יכלו לשווק: נשק. המזרח התיכון הוצף אפוא באמצעי לחימה ממערב ומזרח, לעתים במחירי היצף. אמנם הירידה במחירי הנפט שהחלה בשנות ה-80 צמצמה את כוח הקנייה של מדינות האזור, אולם גם כך הפך המזרח התיכון במהרה למוקד רכישות הנשק בתבל. בממוצע של שנות ה-90 רכש האזור 42 אחוזים מכלל מכירות הנשק בעולם, פי 20 מן הממוצע העולמי.⁷ קפיצת המדרגה חלה בעיקר לאחר מלחמת המפרץ השנייה שהעניקה יתרון רב למכירות הנשק האמריקניות. כך בתחום הנשק הקונבנציונלי שסופק בחלקו הניכר על ידי הגוש המזרחי לשעבר. בתחום האמל"ח הבלתי קונבנציונלי, שסופק ברובו על ידי המערב, עם גרמניה בראש, העלייה היתה דרמטית הרבה יותר. הכושר הבליסטי סופק בעיקרו בידי קוריאה הצפונית וסין, אולם הטכנולוגיה זמינה יחסית

לייצור טילים על בסיס הטכנולוגיה של הסקאד הסובייטי, איפשרה ייצור עצמי בעירק, אירן, בלב ובסוריה. ממדי ההצטיינות באמל"ח הכימי והביולוגי במדינות ערב ובאירן, וכן בכלים לשיגור, מעמיד אותן היום במקום השלישי בעולם לאחר ארה"ב ורוסיה. כושרו הקטלני של נגב האנטרקס משתווה פחות או יותר לכושר השמדה גרעיני ברמת פצצות האטום שהוטלו על הירושימה ונגסקי, המספיק בהחלט לרמת המלחמות במזרח התיכון בו הטווחים קצרים יחסית. הנה כי כן, אפילו לא יגורען המזרח התיכון בעתיד הקרוב, די באמל"ח הכימי והביולוגי, המצוי בידי הערבים, על מנת לנטרל את יכולת ההרתעה הגרעינית שבידי ישראל, ולחולל מוקד של פוטנציאל סיכון שלא היה כמותו מאז עידן המלחמה הקרה.

יתרה מזו, כבר עתה נמצאות שלוש בירות של מדינות נאטו: אנקרה, אתונה ורומא בטווח בליסטי של סוריה, מצרים ולוב. עם גמר הפיתוח של ה-שיהאב 3 באירן תהיה מחציתה של אירופה בטווח טיל זה, ובשנת 2005 על-פי הערכת הפנטגון תהיה בידי אירן וקוריאה הצפונית יכולת בליסטית לאיים על החוף המערבי של ארה"ב. לצורך המשל בלבד, אלמלא השמידה ישראל את היכולת (אך לא את הפוטנציאל) הגרעיני של עירק ב-1981, או אילו היתה בידי עירק יכולת בליסטית לאיים על דרום מזרח אירופה, ספק רב אם תורכיה, יוון ואיטליה, אשר תושביהן היו הופכים לבני ערובה של דספוט ערבי, מוכנות להצטרף לקואליציה של הנשיא בוש ערב מלחמת המפרץ השנייה. אין צורך בדמיון רב על מנת לתאר את המזרח התיכון תחת הגמוניה של שלט דוגמת צדאם חוסיין השולט על אוצרות הנפט של כווית ואת ההשלכות הגלובליות הנובעות מכך. חוסיין נבלם במועד, אולם המגמה שהציב נשיא עירק צוברת תאוצה ביחס ישר להסלמה בכושר הבליסטי.

הקצנה האיסלאמית

הקצנה האיסלאמית שהתפשטה מן המוקד האירני לאחר הפיכת חומייני ב-1982 מצאה לה אחיזה בעיקר בסודן, באלג'יר, במצרים, בלבנון וכן בקרב ערביי ארץ-ישראל. לא זה המקום להרחיב את הדיבור על אופייה של ההקצנה האיסלאמית (הקרויה בטעות "פונדמנטליסם מוסלמי"). אולם ביסודו של דבר זוהי תגובה ספונטנית ואוטנטית של ציוויליזציה מלוכדת ורבת עצמה, המודעת היטב להיקפה האדיר (מיליארד מאמינים), החרדה מהתפוררות ואבדן ערכים לנוכח הגלובליזציה של מערכת ערכים מערבית. ברמה התיאולוגית-פוליטית שני אויביה הראשיים הם אפוא אמריקה, היא "השטן הגדול", וישראל "הפגיון הנעוץ בלבו של האיסלאם", המכונה "השטן הקטן".

עם זאת, ייאמר מפורשות שההנחה לפיה "הפונדמנטליסם המוסלמי מתפרנס מן העוני, והעלת רמת החיים תביא את קיצו" (שמעון פרס) יותר משהוא הבל גמור הנעדר זיקה למציאות, הוא עלבון לציוויליזציה (לכל ציוויליזציה) הנדרשת למכור את ערכיה, את האתוס המוסרי והקוד התרבותי שלה בנידן עדישים של עלייה

⁷ על-פי נתונים של הקונג'רס בושינגטון ב-World Military Expenditures.

ב. ישראל – עם לבדד ישכון

"הג'יהאד הוא תמצית האמונה"

חדית

הניסיון הקבוע והעומד של העולם הערבי למחוק את ישראל מן המפה, מעוגן במערכת טעמים המובנית ביחס שבין מדינת היהודים לבין האומה הערבית בכלל ולמצרים בפרט. הנה כי כן, הג'יהאד כעקרון-על של האיסלאם, וכן האינטרס האסטרטגי ארוך הטווח של מצרים הם היסוד הכפול להבנת תהליך האכיפה האסטרטגית הנועד להסיג את ישראל אל גבולות 1967 מהם יקל להכריעה.

האנומליה הישראלית

- אתוס הג'יהאד הוא "מצב קבוע של מלחמה מוכרת על העולם החיצוני...עד לביצוע ייעודו הסופי (והוא) הפיכת כל בני האדם למוסלמים... עד שיושג יום זה, הג'יהאד... יישאר חובת-קבע של הקהילה המוסלמית כולה. נובע מזה שקיומו של "דאר אל-ח'רב" הוא בלתי חוקי במהותו תחת חוק האיסלאם.⁹

פועל יוצא ממצוות הג'יהאד ותרגומו המדיני הוא העיקרון המקודש של התחולה הטריטוריאלית של ההקדש המוסלמי, הוא **דאר אל-איסלאם** (בית האיסלאם) הפרוש על שטחים שעליהם שלטו של האיסלאם הוא שלטון בלתי-מעורער, ולעומתו שאר העולם שטרם נכבש ועל כן הוא מכונה כ"דאר אל-ח'רב" (בית המלחמה). דאר אל-איסלאם על 22 מדינותיו משתרע בין האוקיינוס האטלנטי ועד המפרץ הפרסי, שטח כפול מיבשת אירופה, שבו שולט האיסלאם שליטה בלתי מעוררת ובו הוכחד או דוכא כמעט כל מיעוט לאומי או דתי שביקש אוטונומיה. במרחב השמי רחב הידיים מצויה יישות ריבונית לא מוסלמית אחת בלבד, היא ישראל. כמו אין די בהפרה זו של אתוס הג'יהאד, בכל ניסיונותיהם להכחיד את היישות הציונית הובסו הערבים בשדה קרב, עלבון צורב וקשה מנשוא לתרבות הסוגדת למלחמה כאתוס ולאלימות כעיקרון.

ישראל היא אפוא אנומליה המפריכה את עקרון הג'יהאד, שכן אף שהיא מצויה בלבו של **דאר אל-איסלאם**, הנה בעת ובעונה אחת היא גם ביטויו הקיצוני של **דאר אל-ח'רב** מכאן שהכינויים המקובלים למדינת היהודים, כגון: "סרטן בגופה של האומה הערבית", או "פגיון בלב הערבים", צורמים אולי את האוון הישראלי, אך הם מדויקים בתכלית מנקודת הראות הערבית. לא גבולותיה של ישראל הם אפוא עילת העוינות הערבית – טיעון המופרך על פניו שהרי ישראל תופסת רק 1/500 בקירוב משטח **דאר אל-איסלאם** – אלא עצם קיומה. היטיב להבהיר זאת בסאם אבו-שריף, דובר אש"ף:

ברמת החיים במובן המערבי, קרי: "מיקרו-גל, אינטרנט פורנו ואופרות סבון" כפי שהגדיר זאת השייך נאסראללה, מפקד החיזבאללה בדרום לבנון, בריאיון לעיתונאי צרפתי. אילו היתה אמת בטענה, לפיה קיים יחס ישר בין רמת החיים לבין הקצנה מוסלמית, צריכות היו להיות ערב הסעודית, כוויית ונסיכויות המפרץ דמוקרטיות מתוקנות בעליל, שהרי התוצר לנפש בהן עולה עשר פעמים בממוצע על זה של סוריה. סוריה לעומת זאת היתה צריכה להיות שקועה עמוקות בחשכת הפונדמנטליזם. למותר לציין שההפך הסימטרי הוא הנכון. היה זה חפו אל אסאד שחנק בגו ציאניד 20 אלף "אחים מוסלמים" בחמת בשנת 1982 מחשש לחתרנות איסלאמית. לעומת זאת, כל העובר על חוקי השרייה בערב הסעודית מסתכן בהוצאה להורג. אירן עצמה גלשה אל זרועות החומיניזם ממעמד של מדינה בעלת אוריינטציה אירופית ורמת חיים מן הגבוהות באזור בעת ההיא.

נגמות אלו, כל אחת בנפרד, ובעיקר בשילובן, עלולות להביא למסה קריטית של איום על שלום העולם, החמור מזה ששרר בעידן המלחמה הקרה. לא פלא אפוא שהן מעוררות דאגה עמוקה במערב. בדברים שנשאה מרגרט תאצ'ר (9.3.96) לציין יובל שנים לנאומו הנודע של ווינסטון צ'רצ'יל (Fulton Speech), אשר הניח את היסודות לתכנית מרשל ולברית נאט"ו, הזהירה ראש ממשלתה הקודמת של בריטניה את המערב מהגיני האיסלאמי שסכנתו עולה על האיום הסובייטי בשיא חומרתו בעידן המלחמה הקרה. שהרי וושינגטון ומוסקבה, על אף השטח האידאולוגי ביניהן, דיברו באותה שפה במסגרת אותה הציוויליזציה, והטלפון האדום בין הקרמלין לבית הלבן היה רציונל מובהק לכך. רציונל זה נעדר כליל במצב אותו מכנה ההיסטוריון האמריקני סמיואל הנטינגטון (Huntington) "התנגשות של ציוויליזציות" (The Clash of Civilizations). במאמר תחת כותרת זו, שהופיע בפוריין אפירס, צופה המחבר חזות קודרת של הצפוי בעתיד מצדה של תרבות אשר "גבולותיה מסומנים בדם". המאמר זכה לתהודה חסרת תקדים והפך להיות אבן פינה בחשיבה המערבית כלפי המתחולל במזרח התיכון.

ברנד לואיס, מגדולי המזרחנים בדורנו כותב:

אנו ניצבים מול תופעה של הלך-רוח ותנועה רעיונית, החורגת במשמעותה בהרבה מעבר לסוגיות שעל סדר יומן המדיני של ממשלות. מדובר כאן בלא פחות מהתנגשות של ציוויליזציות, בתגובה בלתי רציונלית אולי, אולם ללא ספק תגובה בעלת משמעות היסטורית, של יריב קדום נגד המורשת היהודית-נוצרית שלנו מהעבר, נגד ההווה החילונית שלנו.⁸

אולם בעוד "התנגשות הציוויליזציות" הוא חזון למועד, זאת, בשל הפער העצום במאזן הצבאי, הטכנולוגי והכלכלי לטובת המערב, לבין כל קואליציה מוסלמית אפשרית בעתיד הנראה לעין, שונה המצב בעליל במקרה הישראלי.

⁸ ראה מאמרו The Atlantic Monthly, "The Roots of Islamic Rage", ספטמבר 1990.

⁹ מיינד ח'ידורי, War and Peace in the Law of Islam, John Hopkins, 1965.

"המאבק באויב הציוני איננו עניין של גבולות, אלא נוגע לעצם קיומה של הישות הציונית".¹⁰

"האמנה הפלשתינית", שהיא תמציתו של עקרון הגייהאד בלבוש פוליטי, היא גם המסמך הקנוני שבאמצעותו מתמודדת האומה הערבית עם האנומליה הישראלית במטרה להשיב את פלסטין אל **דאר אל-איסלאם**. לפיכך מכריזה האמנה על אחדות האומה והארץ; מבטלת מעיקרה את הלגיטימיות של מדינת היהודים, ומצהירה על שיתוף-פעולה כלל-ערבי לעיקרתה של ישראל במאבק מזוין.

מצרים והטריז הישראלי

מצרים, המדינה המרכזית בעולם הערבי, היא הטוענת הראשית לכתר ההגמוני. אם לא פאן איסלאמיט נוסח נאצר, לפחות להגמוניה כלל ערבית. בזכות אוכלוסייתה (62 מיליון נפש) הגדולה, הכפולה מזה של אלג'יר או סודן הניצבות במקום שני במספר האוכלוסין בעולם הערבי, בזכות מרכזיותה התרבותית, ועתה גם, ובעיקר, בזכות צבאה הגדול החמוש במיטב האמל"ח המערבי. מצבה הגיאוגרפי – שליטה על תעלת סואץ והכניסה לים האדום, מקנים לה יתרון אסטרטגי מובהק. אולם, בעייתה המרכזית של מצרים, הניצבת על דרכה להגמוניה אזורית, היא ניתוקה הגיאוגרפי מאסיה על ידי מדינת היהודים, התקועה כטריז בינה לבין מדינות ערב ממזרח. חסנין חייכל, מן הרהוטים שבין ההוגים המצריים ביטא זאת היטב:

● ישראל רוצה להיות המחסום בין אפריקה לאסיה המערבית, וזוהי הסיבה... הלב של העימות בין התכנית הלאומית של מצרים ליצור קשר בינה לבין הגוש הערבי, ובין התכנית של ישראל לנתק את הקשר הזה... כל עוד הסכם השלום אינו מביא זאת בחשבון, השלום לא יהיה ריאלי...¹¹

הניסיון המצרי להגיע אל בארות הנפט של סעודיה דרך תימן ב-1963; התביעה העומדת של מצרים על אילת ועל הגנג המערבי;¹² העמידה הבלתי מתפשרת על פיסת החול של טאבה על-פי העיקרון שלא מש מפיו של סאדאת: "עד הגרגר האחרון של אדמה ערבית קדושה"; מפת ישראל החוזרת ומוצגת בתקשורת המצרית בצורת פגיון בלבה של האומה הערבית המפריד בין שני חלקי העולם המרחב השמי, וכן הגדרתה כ"פגיון בלב האומות"¹³ הם עדות לכך.¹⁴

הניסיון המצרי למחות את מדינת היהודים מן המפה ב-1948 וב-1967 כשל. יתר על כן, במלחמת ששת הימים איבדה מצרים את מדבר סיני, קרי: את יתרונוניה הגיאור-אסטרטגיים ואת סיני כקרח קפיצה במלחמתה עם ישראל. עם השבת סיני בהסכמי קמפ-דיוויד קבע סאדאת – תלמידו החרוף ומעריצו של היטלר, מן האנטישמים הארסיים בעולם הערבי ומי שהיטיב להבין את רגשי הנחיתות היהודים של מנהיגי ישראל – את התכנית האסטרטגית ארוכת הטווח להשבתה של ישראל למה שהוא נהג לכנות "גודלה הטבעי". סאדאת הפנים היטב את

העיקרון שטבע שמעון פרס בזמנו בהתייחס אל גבולות 1967: "ללא גבולות בני הגנה תיכחד המדינה במלחמה". מכאן שההיגד של סאדאת, עליו חזר חדשות לבקרים: "מתפקידנו להשיב את ישראל אל גבולות 1967, את היתר יעשה הדור הבא...", לא מותיר ספקות באשר לאופי המטרה המוטלת על כתפיו של "הדור הבא".

היעד האסטרטגי של מצרים מוזן על ידי מערכת מקפת ומשולבת של מהלכים טקטיים, שלמען הנוחות הסכמטית ניתן לחלקם לארבעה: א. בניין כוח צבאי והכנות למלחמה; ב. הקמתו של "ארגון לשחרור פלשתיין"; ג. עוינות פוליטית שנועדה לבטל את הלגיטימציה של ישראל במישור הבינלאומי; ד. שטיפת מוח ו"הסתה אנטישמית בהיקף שכמותו ניתן להשוות אך ורק לימי הביניים המאוחרים, עידן המאות השחורות ברוסיה הצארית ולתקופה הנאצית בגרמניה".¹⁵ במאמר זה נתייחס רק אל הסעיפים א' וב'.

א. בניין כוח צבאי והכנות למלחמה

המקרה המצרי הוא המאפיין את המגמות ב"מזרח התיכון החדש". מצרים, עם תמ"ג של 1,000 דולרים לנפש היא מן המדינות העניות בעולם השלישי. בשנת 1990 עמדה מצרים לקרוס תחת נטל הר חובות החוץ שלה שהסתכם בקרוב ל-50 מיליארד דולרים והשתווה באותה עת לכלל התוצר הלאומי. קהיר עמדה להכריז על פשיטת רגל, שכן לא היה ביכולתה לפרוע את סכום הקרן, קל וחומר את הריבית. בשנה זו נקרתה למצרים הזדמנות יוצאת דופן לצאת מן הסבך הכלכלי כאשר הנשיא בוש הציע שמיטה גורפת של החוב החיצוני של קהיר תמורת צירופה לקואליציה מול עירק במבצע "סערת המדבר". השמיטה הגורפת, המקפת ביותר שזכתה לה מדינה כלשהי מאז מלחמת העולם השנייה, הגיעה לסך של 29.5 מיליארד דולרים, כן זכתה מצרים לפריסה נוחה ביותר של יתרת החוב. בהזדמנות זו "נשכח" לה גם שיתוף הפעולה העמוק עם עירק לפיתוח אמל"ח להשמדה המונית.

אולם שמיטת החובות והסיוע המקיף שמצרים זוכה לו ממקורות חוץ לא הועילו הרבה, אם בכלל. הנה כיצד מתאר הכתב הכלכלי של הניו-יורק טיימס את מצרים ב-1996:

● כלכלת מצרים נותרה כשהיתה, קרי חרבה כליל, ואין היא כי אם קרקע גידול לפונדמנטליזם. ניסיונות התיעוש קרסו לחלוטין, הביורוקרטיה הממשלתית היא משל לחוסר יעילות, עצלות ואבטלה סמויה בממדים אדירים. בתי הספר שבה פולטים המוני עמי ארצות אל תוך שוק עבודה בלתי קיים...¹⁷

בעת ובעונה אחת שפר מזלה של קהיר והיא המדינה האחת והיחידה במזרח התיכון המשוחחרת כליל מכל פוטנציאל של איום אסטרטגי על שלמותה הטריטוריאלית. לוב וסודאן בוודאי שאין בכוחן לאיים על מצרים, ועם ישראל יש לקהיר הסכם שלום. מצבה של מצרים דומה אפוא למצבן של מדינות ברית נאטו, לאחר התפוררותה של ברית המועצות ותום המלחמה הקרה. עם הירידה הדרמטית בפוטנציאל האיום האסטרטגי קיצצו מדינות

¹⁰ "המאבק באויב הציוני איננו עניין של גבולות, אלא נוגע לעצם קיומה של הישות הציונית", Kuwait News Agency, 31.5.96.

¹¹ בריאיון ל-רוז אל-יוסף, 18.5.1992 (ראוי לציין שהשבוועון רוז אל-יוסף, הוא שופרו של מובראק).

¹² ראה מאמרו של יוסף בודנסקי, "הטריז של מובראק – הגנג כעילה למלחמה", נתיב, נובמבר 1997.

¹³ "Messer ins Herz der Völker" כך מובראק בריאיון לדר שפיגל, 22.6.1995.

¹⁴ ישראל מעולם לא הופיעה במפות רשמיות במצרים, באטלס הגיאור-גרפי של משרד החינוך המצרי מופיע במקומה של ישראל הכתוב: "פלסטין השדודה".

¹⁵ ראה מאמרו: "מלחמת ישמעאל ביהודים", נתיב, גיליון מארס 1989.

¹⁶ חומר נרחב על סעיפים ג' וד', ימצא הקורא בשרת המחקרים של ברנד לואיס, רבקה ידלן, רפי ישראלי ואריה סתיו. ראה רשימה ביבליוגר-פית.

¹⁷ ניו-יורק טיימס, 3.6.96.

המערב את הוצאותיהן הצבאיות בעשרות אחוזים והעמידו אותן על 2 עד 3 אחוזים מן התמ"ג.

לאור תיאור המצב שלעיל צפוי היה שמצרים תלך בעקבות מדינות נאט"ו, תקצץ קיצוץ מרחיק לכת בהוצאותיה הצבאיות ותפנה את מעט המשאבים הדלים שברשותה לרווחת אזרחיה. אולם במציאות קורה ההפך המוחלט.

הסכמי קמפ דייוויד שללו מישראל את הנכס האסטרטגי/ כלכלי החשוב של מדבר סיני. ההפסד הישראלי היה כל כולו רווח מצרי, שזכתה במכפיל עצמה רב חשיבות. אולם הפרס על נכונותה לקבל את סיני היה סיוע צבאי אמריקני מקיף של 1.3 מיליארד דולר הנועד לרכש מערכות נשק אמריקניות. קרי: מחיקת היתרון האיכותי של ישראל. בתוך עשור אחד הרקיעו הוצאותיה הצבאיות של קהיר והן נאמדו עתה בסכום העולה על 14 מיליארד דולרים, 28 אחוזים מן התמ"ג (1997).¹⁸ מאחר והנתון הרשמי המצוטט בדרך כלל הוא 1.7 מיליארד דולרים,¹⁹ ומשמש בישראל כעדות לרדיפת השלום של קהיר, הוא מופרך כליל. להלן הבסיס לתחשיב הוצאותיה הצבאיות של מצרים.

מצבת כוחותיה המזוינים של מצרים מונה למעלה ממיליון איש, מזה צבא סדיר של 421,000 חייל ועוד כמספר הזה במערך צבאי למחצה כגון משמר הגבול (12,000), המשמר הלאומי (60,000), מנגנוני ביטחון פנים (325,000) ועוד. אל מספר זה (למעלה מ-800,000) יש להוסיף כרבע מיליון אנשי מילואים. תחשיב סכמתי לחישוב הוצאות על הגנה וביטחון נערך בצבאות מודרניים החמושים באמל"ח מערבי ע"פ עלות לחייל (חלוקת הוצאות הצבאיות על מספר האנשים במדים). כך לשם משל, עלות לחייל בצבא האמריקני הינו 135,000 דולרים. עלות גבוהה יחסית בשל מערכות אסטרטגיות יקרות ביותר. בצבאות נאט"ו הממוצע הוא 100,000 דולרים לחייל. בצה"ל, הנחשב לצבא עני בקני מידה של נאט"ו, עלות לחייל נעה בסביבות ה-40,000 דולרים (תלוי בחישוב מספר חיילי מילואים הנמצאים בגיוס מבצע). מאחר וחימושו של הצבא המצרי הינו כיום מערבי לכל דבר ועניין ומאחר ועלותן של מערכות אלה ידועה בדיוק רב, ניתן להעריך במידה רבה של דיוק את הוצאותיה הצבאיות של מצרים על בסיס מספר לובשי מדים. גם אם נצמצם ביותר את עלות היחידות הצבאיות-למחצה, והן את כוחות המילואים, ונעמיד את הבסיס לחישוב לפי מצבת כוח אדם של 600,000 בלבד, ונטה כלפי מטה ערכים שונים, כגון שכר נמוך וכו', ונקבע עלות של 25,000 דולרים לחייל בלבד, תהיה התוצאה הסופית 14.7 מיליארד דולרים. כלומר 28% מהתוצר (לשנת 1997). נתון זה מאפיין מדינה במלחמה.

אין צורך לומר מה ניתן היה לעשות בהשקעה שנתית של 12 מיליארד דולרים ויותר (הסכום שהיה נחסך אילו נהגה קהיר כדוגמת מדינות המערב עם קץ המלחמה הקרה וכפי שעולה מצרכיה האסטרטגיים), במקום להפנותם אל החור החשור של המלחמה הבאה.

סוריה היא מקרה אחר המעיד אף הוא מגמה של הסלמה במירוץ חימוש, הנטול לכאורה כל היגיון אסטרטגי של "מדינה שבהה בשלום כהחלטה אסטרטגית" (שמעון פרס). מצבה הכלכלי של סוריה אינו טוב מזה של מצרים. מפרסומי הבנק העולמי לשנת 1998 עולה שלראשונה מזה שנים ירד התמ"ג לנפש של סוריה אל מתחת ל-1,000

דולרים. עם זאת, בדומה למצרים, הפנתה סוריה את כל 5.5 מיליארדי הדולרים שקיבלה בעקבות חלקה במלחמת המפרץ להתחמשות בהקף רחב. בעיקר בתחום של אמל"ח להשמדה המונית וטילים בליסטיים. סוריה רכשה מצפון קוריה פסי ייצור לסקאד סי. דמשק מצויה באיבה של תכנית מקפת לבניית מחילות תת-קרקעיות לאיחסון מערכות הטילים להגנה מפני התקפות אוויר. המערך הבליסטי של סוריה מוערך כבר עתה ב-1,000 טילים המכוסים ברובם את גוש דן. בדיונים שנערכו לאחרונה (ראה ביקורו של אסאד במוסקבה בראשית יולי 1999) הסכימה רוסיה לשמיטה מרחיקת לכת של החוב הסורי הנאמד ב-12 מיליארד דולרים, בתמורה לרכש מקיף של נשק. בראש ובראשונה טנקי מערכה טי-80, וכן טייסות של מיג-29. אכן, מענה סורי לטיעונו של פרס כי "השלום עם ישראל הוא החלטה אסטרטגית של הנשיא אסאד".

מדינת חסות פלשתינית

מן הראוי להדגיש ש"אש"ף", "זכויות העם הפלשתיני" ועקרון "המדינה הפלשתינית", גם אם אינם מתחילתם עד סופם המצאתה של קהיר, הרי שהם מתומרנים על ידה לצרכיה האסטרטגיים במאבקה עם ישראל. מדינה פלשתינית לכשתקום לא תהיה אלא מדינת חסות של מצרים ומנוף רב חשיבות בשאיפתה של קהיר להגמוניה במרחב השמי. אין זה מפליא אפוא שרעיון "המדינה הפלשתינית" מתקבל בחוסר נוחות מובהק בקרב מדינות ערב האחרות המבינות היטב את הכוונה המצרית. אסאד, הנלהב פחות מכולם לרעיון המדינה הפלשתינית, מבטל אפשרות זו מכל וכול, שהרי לגביו "פלסטין" היא דרום סוריה. שנאתו לערפאת אינה צריכה סימוכין (כל עשרת ארגוני הטרור (חזית הסירוב) העוינים את ערפאת מושבם בדמשק), והוא זה החוזר השכם והערב וטוען כי אין דבר כזה "עם פלשתיני".

ההתנגדות הירדנית אף היא מובנת מאליה. רובה הגדול של אוכלוסיית ירדן (70 אחוזים בקירוב) היא פלשתינית. כינונה של מדינה עצמאית ממערב לירדן יביא במהרה (בעידוד מצרי) לדה-לגיטימציה של השושלת האשמיית. מסיבה זו חזר וטען המלך חוסיין במשך שנים כי "ירדן היא פלסטין" ודאג לטבוח בפלשתינים על כל ניסיון של חתרנות מצדם. בספטמבר 1970 במה שנודע לימים כ"ספטמבר השחור", טבחו נאמניו של חוסיין 17 אלף פלשתינים, נשים גברים וטף, בשורת מעשי זוועה שלא נפלו מן הטבח שעורכים חדשות לבקרים אסאד בסוריה וצאדם חוסיין בעירק. אולם הסכמתה של ישראל להכיר באש"ף טרפה את קלפיו, שהרי אין ירדן יכולה להיות ציונית יותר מישראל, ועתה נרתם אף בית המלוכה הירדני בחוסר רצון ובחריקת שיניים לעגלת המדינה הפלשתינית מן האסכולה המצרית.

הנה כי כן, אש"ף הוקם בקהיר בשנת 1964, כלומר לפני מלחמת ששת הימים וללא כל קשר לשלילת "זכויותיו של העם הפלשתיני". הקמתו של אש"ף על ידי עבד אל-נאצר הוגדר על ידו בגלוי כמהלך טקטי, חלק ממגמה אסטרטגית ארוכת טווח של קהיר לחיסולה של ישראל. ערפאת הוא מצרי יליד קהיר; "תכנית השלבים", התכנית המדינית לחיסולה של ישראל, התקבלה ביוני 1974 בקהיר בניצוחו

¹⁸ ראה שון פיין, מרכז אריאל למחקרי מדיניים, נייר עמדה מס' 6, "Egypt's True Defense Expenditures - 2.7 or 14 Billion Dollars?"

¹⁹ ראה "Military Balance in the Middle East" לשנת 1997 של מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים.

הטרור – ממטרד טקטי לאיום אסטרטגי

ישראל היא המדינה הראשונה בעידן המודרני הנכנעת לטרור ופועלת על-פי תכתיביו. בהרצאה שנשא יצחק רבין בפני חברי מפלגתו ברחובות, אמר: "אלה התומכים...במתן הגדרה עצמית לפלשתינים מסייעים בפועל לטרור, לאש"ף, ומהווים סכנה ביטחונית לישראל"²⁰ חתימתו על הסכמי אוסלו חוללו בדיוק נמרץ את שצפה בדברים שלעיל, הגם בקנה מידה שרבין לא העז להעלות בדעתו. בפרק זמן של שנתיים, מאז 13.9.93, מועד החתימה על הסכם אוסלו א' ועד החתימה על הסכם הביניים ב-28.9.1995 (אוסלו ב'), גבה הטרור הערבי 164 קרבנות בנפש. "עידן השלום" הסלים אפוא את הטרור ב-265 אחוזים לעומת תקופת האינתיפאדה, וב-745 אחוזים לעומת העשור שקדם לה, ואשר היה עידן של מלחמה גלויה של ארגוני הטרור בישראל. בתוספת ההרוגים בחו"ל ועל גבול הלבנון, המספר הוא 294. כלל קרבנות פח"ע מאז קום המדינה ועד ספטמבר 1995 עומד על 1150. כלומר, שנתיים של "שלום" גבו למעלה מ-38 אחוזים מכלל קרבנות הטרור הערבי בתולדות ישראל.²¹ אף כי ידוע לכל שערפאת איננו רק אחראי מיניסטריאלית למעשי הטבח שבוצעו בידי נתנינו, אלא שהטרור מכוון על ידו אישית, הפך ראש כנופיית טרור זה, מי שרצח יותר יהודים מכל אחד אחר מאז היטלר, לבעל בריתה של מדינת היהודים.

"תכנית השלבים"

תכנית השלבים התקבלה על ידי המל"פ, כאמור לעיל, בקהיר, ביוני 1974. שני סעיפי המפתח ש"בתכנית השלבים" קובעים כי:

- סעיף 2: הארגון לשחרור (קרי: אש"ף) ינקוט בכל האמצעים, בראש ובראשונה במאבק מזוין, לשחרור שטחי פלסטין על מנת לכונן בהם רשות לאומית עצמאית ולוחמת עבור עמו בכל שטח פלסטיני משוחרר.
- סעיף 8: לאחר כינונה, תשאף הרשות הלאומית הפלסטינית לגיבוש אחדות של כלל מדינות העימות במטרה להשלים את שחרור כל שטחה של פלסטין.

למותר לציין ש"תכנית השלבים" נזכרת ללא הרף בנאומיו של ערפאת ומנהיגיה האחרים של הרשות.²² תכנית השלבים כהחלטה קונסטיטוציונית מחייבת את המועצה הלאומית הפלשתינית, היא נזכרת ללא הרף בנאומיו של ערפאת ומנהיגיה האחרים של הרשות. מזה כבר שהדרישה הנחרצת חורגת משטחי ישי"ע כפי שאלה הובטחו בהסכמי אוסלו, והיא כוללת כבר עתה את דחיקתה של ישראל אל גבולות החלוקה (וראה הסעיף לעיל). מבחינת השליטה על חבלי ישי"ע השיגו הערבים בשלב זה שליטה דה-יורה על 42 אחוזים של השטח (על-פי הסכמי וא"ו). אולם דה-פקטו שולטת הרשות על 90 אחוזים מן השטח בזכות אחיזתה באזורים המוגדרים כ"שטח ב", בהם השליטה האדמיניסטרטיבית היא של הרשות, אך

כינונה של יישות פלשתינית שנועדה להביא לדג'יטימציה של ישראל ולהוות שטח כינוס לצבאות ערב במלחמה הבאה, הוא בראש ובראשונה יעד אסטרטגי של מצרים. אש"ף כשולחת טרור מצרית (כפי שהחייבאללה היא שולחת טרור של סוריה) בראשותו של ערפאת, מצרי יליד קהיר, הומצא על ידי נאצר, טופח בידיו של סאדאת ומשמש כלי בידיו של מובראכ.

של סאדאת שכפה אותה שלושה חודשים מאוחר יותר על הלגימה הערבית. את "זכויותיו הלגיטימיות של העם הפלשתיני" כפה סאדאת על בגין בקמפ-דיוויד. כל מהלכיו של ערפאת מאז אוסלו מתקבלות בקהיר תחת השגחתו הצמודה של מובראכ.

לאש"ף נועדו שלושה תפקידים: א. כלפי פנים: טרור קטלני ככל האפשר על מנת להביא להתשה ולדמורליזציה של הציבור היהודי. זאת, במטרה להפוך את הטרור ממטרד טקטי לאיום אסטרטגי; ב. כיוון יישות טריטוריאלית עצמאית בארץ-ישראל המערבית על מנת שזו תשמש קרש קפיצה למדינות ערב במלחמתן העתידית. זאת, על-פי "תכנית השלבים"; ג. שלילת לגיטימציה מדינית מישראל על ידי גימודה לגבולות החלוקה על-פי החלטת האו"ם 181. נכון למועד כתיבת דברים אלה (יולי 1999) השיג ערפאת במלואו את יעדו הראשון, את רובו של היעד השני והוא חותר במרץ ליישום היעד השלישי.

²⁰ על-פי דיווח במערב, 3.8.1986.

²¹ התונים: אגף ההיסטוריה של צה"ל, "הטרור הערבי והאיסלאמי" ירושלים 1995 התונים למחצית השנייה של 1995, באדיבות לשכת דובר צה"ל.

²² ראה הריאיון עם ערפאת לתכנית ORBIT T.V. המצרי מ-18.4.98 וכן בריאיון ליומן הפלשתיני אליאם, לכבוד יום הפ"ת, 1.1.98.

הצבאית בידי ישראל. מאחר והתהליך הוא אך ורק חד-סיטרי, כלומר של העברת שטחים משטחי C (בשליטה ישראלית מלאה) אל שטחי B ומהם אל שטחי A (בשליטה ערבית מלאה) אין ישראל משקיעה דבר בשטחי B, שהרי אלו מצויים בידיה באופן זמני בלבד. הערבים המודעים למצב זה עושים בשטחי B כבשלהם. מאחר ושטחי B כוללים למעשה את כל שטח יו"ש שטרם שינה את מעמדו ל-A, כלומר למעט שטחי היישובים שבין הגדרות, חלק מן הכבישים וכן מחנות צה"ל, יש רגלים לצהלתו של אבו מאזן, מבכירי הפתח ומקורבו של ערפאת, מי שהכריז בשמחת ניצחון לאחר הסכמי ואי ש-90 אחוזים משטח הגדה בדינו. הסכמי ואי, שנועדו להעניק את תנאי הקיום הבסיסי למדינה הפלשתינית המתהווה, קרי: רצף טריטוריאלי, מסור בפועל את כל שטח יו"ש לערפאת. הנה כי כן, בפועל (האישור הפורמלי יבוא במהרה) השיגו הערבים את יעדה הבסיסי של תכנית השלבים.

דה-לגיטימציה מדינית

בניגוד למקובל לחשוב, שלילת הלגיטימציה מישראל בגבולותיה הנוכחיים איננה מעוגנת ב"כיבושיה" של ישראל במלחמת ששת הימים בגולן, בישיע וירושלים, כי אם ב"כיבושיה" ב-1948 בהם נקבעו גבולות שבינת נשק שהם מעצם הגדרתם גבולות זמניים. הגבולות היחידים שהקהילה הבינלאומית מכירה בהם הם גבולות החלוקה מנובמבר 1947 (החלטת האו"ם 181). התקדים של פינוי סיני, העברת שטחים לריבונות ערבית בישיע והנכונות הישראלית לסגת מרמת הגולן, יצרו מצב נוח למסע דיפלומטי לדחיקת רגליה של ישראל אל גבולות החלוקה. ואכן, עוד ב-21.3.99 נפגש ערפאת עם קופי אנאן, מזכ"ל האו"ם, ודרש ממנו את כינוסה של העצרת לדיון בהפרותיה של ישראל את החלטת האו"ם 181. ב-28.4.1999 העלתה המועצה הלאומית הפלשתינית את הדרישה לכינונה של מדינה פלשתינית בגבולות החלוקה וכן את כיבודה של החלטת האו"ם 194 מדצמבר 1948 בדבר זכות השיבה של הפליטים הפלשתיניים לביתם. לאחר שורה של פגישות שערך ערפאת עם אישים באירופה, הצהירה הקהילה האירופית, ביוזמתה הנמרצת של גרמניה, הכוח הדומיננטי ביבשת והיושבת הראש התורנית שלה, על תמיכתה בדרישה הערבית. בתור מחווה ראשון לערפאת יצא השגריר הגרמני בישראל בתביעה לבינאום ירושלים על ידי הפיכתה ל"ישות נפרדת" (Corpus Seperatum) על בסיס גבולות החלוקה (המבקש עדות לאירוניה היסטורית ישים לב שבמועד זה ממש חנכה גרמניה את בניין הרייכסטאג בברלין, ההופכת בזאת לבירתה הרשמית של גרמניה).

הוועדה לזכויות האדם של האו"ם, גוף הנהנה מיוקרה והשפעה רבים קיבלה בישיבתה השנתית בז'נבה (27.4.1999) החלטה הקוראת להגדרה עצמית לעם הפלשתיני על בסיס החלטת האו"ם 181, ודרשה מישראל לכבד את החלטת האו"ם 194 בסוגיית השבת הפליטים לבתיהם, מדצמבר 1948. ב-2.7 אמר הנשיא קלינטון במסיבת עיתונאים ש"לפליטים צריכה להישמר הזכות להתיישב בכל מקום בו הם יבחרו לחיות" (The refugees should be able to settle wherever they want to live). ב-15.7 קיבלה

העצרת הכללית של האו"ם בכינוס מיוחד בז'נבה החלטה גורפת המאשימה את ישראל בהפרת אמנת ז'נבה הרביעית האוסרת על העברת אוכלוסייה לשטחים כבושים. בציבור התקבל הרושם כאילו כוונת ההחלטה להתנחלות היהודית בישיע. אולם אין לך טעות גדולה מזו, ההתייחסות היתה אל כל השטחים הכבושים, קרי: אותם השטחים ש"נכבשו" ב-1948. הטיעון הישראלי לפיו החלטת האו"ם 242 מבטלת את 181 אין לו אחיזה שכן מעולם לא הכריז האו"ם על ביטולה של החלטה 181. להפך, איזכור של החלטה 181, חוזר ונשנה (מבלי לזכות בתהודה תקשורתית) במסמכי האו"ם חדשות לבקרים. על עיקרון זה בדיוק החליטה הליגה הערבית בהנהגתה של מצרים להעלות לדיון במושב בתחילת ספטמבר 1999 את סוגיית 181 ולדרוש מן האו"ם ליישם אותה בהקדם.²³

הנה כי כן, המהלך המדיני הקרוי בלשון אורוליאנית "תהליך שלום" הוא היפוכם הסימטרי של המציאות, הנסיבות, והאינטרס הישראלי, היורדים כרגיל אל שורשי קיומה של מדינת היהודים.

אכיפה אסטרטגית

התהליך הקשה המתואר לעיל מקורותיו בשורה של נסיבות. מהן אובייקטיביות כגון אבדן מעמדה של ישראל כנכס אסטרטגי של ארה"ב במזרח התיכון עם קריסתה של ברית המועצות. מהן מובנות באתוס הלאומי של העם היהודי, כגון הכושר היוצא דופן להונאה עצמית. אלה ואלה באות לידי ביטוי בתהליך של האכיפה האסטרטגית בה מצויה ישראל מזה עשור.

אכיפה אסטרטגית (Strategic Abuse) מתחוללת כאשר אומה קורסת תחת מסה קריטית של איום מצד אויב שאין היא מסוגלת לעמוד מולו. במצב זה הולכת ומתפוררת ה-raison d'etat, היא תכלית הקיום הלאומי, הרוחני והפיסי כאחד. ומשלב מסוים ואילך מתחיל תהליך של הרס עצמי הבא לידי ביטוי בתהליכי דמורליזציה ההולכים ומעמיקים עד כדי שיתוף פעולה עם האויב.

האויב, אם הוא נבון דיו, אינו נוקט בפעולה רדיקאלית, קרי: מלחמה, אלא מטיב לנצל עד תום את האכיפה האסטרטגית למוזעור מרבי של הסיכון מצד הקרבן המיועד, עד אשר מן המדינה המאוימת לא נותר דבר לבד מקליפה ריקה. בשלב זה אין בדרך כלל צורך בהפעלת כוח. היישות המותשת, שאבדה לה תכלית הקיום הלאומי ואינסטינקט ההשרדות, נופלת בידיו כפרי בשל. תיאור סכמתי זה הנועד להעלות בזיכרונו של הקורא את פרשת מחיקתה של צ'כוסלובקיה מן המפה ב-15.3.1939, מתחולל לנגד עינינו, הגם בקצב איטי יותר, במדינת היהודים דהיום תחת אותו המסווה הסמנטי "שטחים תמורת שלום". משפט שלא מש משפתו של היטלר כל זמן שלא זכה בכל השטחים שדרש.

איור לכך הם האיומים הבלתי פוסקים של ערפאת בדבר "מרחץ הדמים, שהאינתיפאדה תהיה משחק ילדים לידו, אשר יתחולל אם ישראל לא תקיים את הסכמי אוסלו". וכן הצהרותיהם המתוזמרות היטב של חפז אל אסאד מזה ושל חוסני מובראכ מזה, על המלחמה ההולכת וקרבה אם לא יושג "שלום" וישראל "לא תפנה עד הגרגר האחרון את האדמה הערבית הקדושה". מזה כבר שישאל הפנימה את

²³ הן לקביעתו של קלינטון והן להחלטת האו"ם בז'נבה יש גיבוי מלא ברמה העיתונאית. במאמר ב-ניו יורק טיימס, 16.7.99, הדן בהתבטאור תו של הנשיא, נכתב: "הערותו של הנשיא עורר רה גל של ביקורת בישראל אשר בה זיכות השיבה של מאות אלפי פלשתיניים הפזורים ברחבי המזרח התיכון אל שטחים הכבושים עתה בידי ישראל" (to territory now occupied by Israel).

מלשכת הדובר של משרד החוץ: "על מה המהומה, שמענו כבר מפיו של ערפאת דברים גרועים בהרבה".

כאמור לעיל, ייעודה של האכיפה האסטרטגית הקרויה "תהליך השלום" הוא להסיג את ישראל לגבולות שביתת הנשק מ-1949 לקראת חיסולה הפיסי. והיה אם שלב זה יושג, אלה תהיינה התוצאות:

ג. מחיר הנסיגה

ללא גבולות בני הגנה תיכחד המדינה במלחמה

שמעון פרס

ק ביעתו זו של שמעון פרס, שהיתה להנחת יסוד בחשיבה האסטרטגית של ישראל עד לעת האחרונה, היא בעלת היקשים החורגים הרבה מעבר להיבט הצבאי. זהו מכלול ערוג שתי וערב של מרכיבים רבים המצטרפים לכלל המחיר שיהיה על ישראל לשלם עבור כינונה של המדינה הפלשתינית. אבדן או ויתור על כל אחד מהם בנפרד יהווה אמנם סיכון רבתי אך ניתן יהיה להתגבר עליו. שילובם למכלול אחד הוא זה שיעמיד את ישראל על סף הסיכון הקיומי. כך לשם משל תיאורטית ניתן להתגבר על בעיית המחסור במים על ידי הובלתם מתורכיה; הסיכון הצבאי מצדה של המדינה הפלשתינית הוא משני; את התביעה הפשתינית לגימוד ישראל בגבולות החלוקה ניתן להזוף בדרכים דיפלומטיות, וכו'. אולם רק מדינה מטורפת סומכת על אספקת מים מצדו של גורם שלישי. המדינה הפלשתינית לא נועדה להילחם בישראל לבד, כי אם לשמש קרש קפיצה למלחמה כוללת. המאבק הדיפלומטי נדון לכישלון מראש שהרי לא יהיו לישראל בעלי ברית במאבק זה, וכו'. יתרה מזו, חמישים שנות קיום וחמש מלחמות נועדו לסכל את אותם הסיכונים בדיוק, אם כך על מה ולמה לחולל אותם כמו ידניו!

1. אבדן תכלית הקיום הלאומי

א חת התופעות הקשות בתהליך הדמורליזציה בישראל היא הדה-ציוניזציה של השיח הציבורי הבא לידי ביטוי בראש ובראשונה בהתנכרות למרכיב הטריטוריאלי של חבלי יהודה, שומרון וירושלים. חבלים אלה הם "ערש האומה העברית, תכלית קיומה ההיסטורי של היהדות והעילה האחת והיחידה של הציונות" (מנחם בגין). בלעדיתם לא יישאר מן השאיפה של העם היהודי אל ארצו כי אם טריטוריאליזם גרידה. ואם כבר טריטוריאליזם, לית מאן דפליג שניריוק בטוחה הרבה יותר מירושלים ולוס-אנג'לס מרתקת הרבה יותר מתל-אביב. הוויתור עליהם עם קבלת גבולות החלוקה נעשה בליט בררה על מנת לזכות בפיסת קרקע לאוד המוצל מאש השואה. אולם הכמיהה אליהם היתה ונותרה רכיב מרכזי בתודעה הלאומית. לא היה מי שהגדיר זאת טוב יותר מדוד בן-גוריון:

מנגנון האיזמים, ו"תהליך השלום" הוא עתה מערכת של ויתורים שנועדו למנוע את יישומו של האיום הערבי. דוגמה מובהקת לביטוי הסמנטי לתבוסתנות ה"שלום" היה ההסבר בניהם של נתניהו ושרון לאחר שובם מחתימה על הסכמי ואי. לכשנשאלו על הוויתור המופלג, השיבו: "לא היתה לנו בררה, שכן הערבים היו מסתלקים מהסכם השלום".

איום חיצוני פועל בשני אופנים. ליכוד לאומי לנוכח פני הרעה. במצב זה באות לידי ביטוי מיטב התכונות של הלאום המאויים. האינטרס הפרטי נדחה לטובת הכלל. הפרט נכון להקרבה ובאופן זה נוצר מכפיל עצמה רב חשיבות. דוגמה מובהקת לכך היתה ישראל ערב מלחמת ששת הימים. השבועות לפני פרוץ המלחמה נוצלו לליכוד השורות, השסעים החברתיים אוחו, לפחות זמנית, והציבור נדרך להגן על ארצו. צה"ל, צבא העם במובנו העמוק של ביטוי זה באותם הימים, יצא למלחמת מנע למרות יחס כוחות של 1:3 לרעתו והשיג את אחד הניצחונות הגדולים בעידן המודרני.

האופן האחר של תגובה על איום חיצוני הוא דמורליזציה של הציבור, אחיזת עיניים של משיחי שקר, תבוסתנות, הונאה עצמית ועד שיתוף פעולה עם האויב. במצב זה פועל העיקרון של "בלוק מנטלי" (כפי שרבינן כינה את העיוורון הישראלי ערב מלחמת יום כיפור), שעיקרו ראייה סלקטיבית של כוונות האויב, פרשנות שגויה של המציאות והתמכרות כפייתית למנטרה של "שלום" מתוך תקווה שעצם הדיבור עליו יהפוך אותו ממשאת נפש למציאות. להלן דוגמה אחת מני רבות:

בנאומו בפני כינוס צעירי הפתח מירושלים (15.11.98) דיבר ערפאת על כינונה הקרב של המדינה הפלשתינית. הנואם חזר והדגיש כי בדבריו על "המולדת הפלשתינית" כוונתו ל"פלסטין" כולה אשר בירתה ירושלים, וכי "יגן ברובים" על זכות זו. ערפאת ציטט פסוק מהקוראן בו גור אללה "חורבן על בני ישראל". ערפאת חזר והזכיר את "שלום חודיבה" שהוא סמל להונאת האויב באמצעות חתימה על הסכם שלום כוזב. למשתתפי הכינוס חולקה הקונסטטוציה של הפתח, שפורסמה לראשונה חודשיים קודם לכן. הודגש כי זו חוקת המדינה הפלשתינית שתקום החוקה קובעת מפורשות כי ייעודה העליון הוא "הכחדת הנוכחות הציונית בפלסטין". ביום ב' ה-16 בחודש פרסמו כל העיתונים הערביים בהרחבה את נאומו של ערפאת. למחרת היום ראו עיקרי הדברים אור בעתונות העברית.

"מרכז אריאל" שלח את העתק נאומו של ערפאת וכן את הקונסטטוציה של הפתח ללשכת ראש הממשלה וכן למרכזי כל המפלגות. היחיד שטרח להשיב בכתב היה רחבעם זאבי מ"מולדת" אשר הוקיע "את חוצפתו של ערפאת" וקרא "להקפיא מיד את המהלכים ברוח (הסכם אחוזת) ואי".

מלשכת ראש הממשלה (כדרכה בקודש) לא באה כל תגובה. בתגובת לשכת הדובר של מפלגת העבודה נאמר שדבריו של ערפאת נועדו לצרכי פנים ואין צורך להתרגש מהם. דובר מ"צ השיב שאין בדבריו של ערפאת דבר שאינו נאמר גם על ידי הימין הישראלי הדורש אף הוא את ירושלים כולה ואת ארץ-ישראל השלמה. במפלגות אחרות (ליכוד, מפד"ל, ישראל בעלייה, הדרך השלישית, גשר) לא ידעו כלל במה המדובר. התגובה האופיינית ביותר באה

● אין רשות לשום יהודי לוותר על זכות העם היהודי בארץ. אין זו סמכות של שום יהודי. אין זו סמכות של שום גוף יהודי. אין זו אפילו סמכותו של העם היהודי כולו, החי אתנו היום – לוותר על איזה חלק שהוא בארץ. זוהי זכות האומה היהודית לדורותיה, זכות שאיננה להפקעה בשום תנאי. אילו גם היו יהודים באיזה זמן שהוא – המכריזים על הסתלקותם מזכות זו – אין בכוחם ובסמכותם להפקיע זכות זו מהדורות הבאים. שום ויתור ממין זה אינו מחייב ואינו קושר את העם היהודי. זכותנו על הארץ – על הארץ כולה, קיימת ועומדת לעד, ועד ביצוע הגאולה המלאה והשלמה לא נזוז מזכותנו ההיסטורית.

ויתור מרצון על חבלי יהודה ושומרון וירושלים, הלוא היא ציון, ירוקנו את הציונות מתוכן ואת הלאומיות הישראלית מתכלית קיומה.

הפקרת היישובים העבריים בישיע תחת ריבונות ערבית תהיה בבחינת הקמת גטאות ויצירת גלות בארץ-ישראל על ידי היהודים עצמם. פירוקם ופינוים של היישובים פירושו גירוש יהודים על ידי יהודים מארץ-ישראל וקבלה מרצון של העיקרון הנאצי של Judenrein במולדת העברית. בשני המקרים תהיה זו פגיעה אנושה באתוס היהדות כאומה.

2. אבדן המאחזים האסטרטגיים

פי שצוין לעיל, שחרור חבלי מולדת במלחמת ששת הימים העניק בידי ישראל מכפיל עצמה בעל חשיבות מברכת בדמות מאחזים טריטוריאליים שהם נכסים אסטרטגיים, בלעדיהם אין לישראל זכות קיום. מיד לאחר המלחמה, עוד ביוני 1967, ביקש הנשיא ג'ונסון מראש מטה הכוחות המשולבים, הגנרל ווילר (Wheeler) לשרטט לו את מפת גבולות המינימום הדרושים לישראל להישרדותה. המפה, הנודעת מאז כ"מפת מטה הכוחות המשולבים" שימשה בסיס להגדרה "גבולות בטוחים ומוגדרים" בהחלטת האו"ם 242 מנובמבר 1967. המפה כוללת את רובם של חבלי יו"ש, את רמת הגולן כולה (לפני פינוי קונייטרה ב-1974) וכן שטח של כ-7,000 קמ"ר בסיני המאפשרים הגנה על אילת ומעניקים לישראל שליטה על הכניסה לים האדום.

הנה כי כן, כבר עתה נמצאת ישראל מתחת למינימום השטח הדרוש לה לצרכי הגנתה כפי שנקבעו לפני 33 שנים. נסיגה משאר הנכסים הטריטוריאליים אל גבולות 1967, זאת, בעיקר בתנאי רמת החימוש הנוכחיים של העולם הערבי, תשלול מישראל אפשרות של הגנה על עצמה. פירוט ההיבטים האסטרטגיים והלוגיסטיים בפניהם יעמוד צה"ל הנדרש להתפנות מיישיע ורמת הגולן, והסכנות בפניהם תעמוד ישראל, די בהם למלא ספר עב כרס. יצוין אפוא בתכלית הקיצור שבתפיסת שדה הקרב העתידי של צה"ל, ארץ-ישראל המערבית והגולן הם יחידה אורגנית אחת, אשר על כן נסיגה אל קו 1967 תביא לקריסת תורת המלחמה של צה"ל ומבנהו. מבחינה לוגיסטית גרדא אין בגבולות 1967, ברמת צפיפות האוכלוסייה בישראל, מקום יסיי לפריסת הצבא בגודלו הנוכחי, שלא לדבר על שטחי

אש ושטחי אימונים. כושר ההתראה הקרקעי, מרכיב מכריע במוכנות הצבא למקרה של התקפת פתע, יאבד כמעט כליל בשל פני השטח. התחליף המוטס (מטוסי איווקס או גייסטאר), העונה רק חלקית על יכולת ההתראה הקרקעית הוא כה יקר ופגיע עד כי ספק אם בחישוב עלות/תועלת יש בו ממש בהתחשב במבנה הטופוגרפי ופני השטח בארץ-ישראל המערבית.

נסיגה לקווי 1967 והקמת מדינה פלשתינית (וראה בהמשך) תערער כליל את מאזן הכוחות בין ישראל לבין האויב במעגל הפנימי (מצרים, סוריה, ירדן וצבא המדינה הפלשתינית). מצב זה אכן "יצור אצל הערבים תשוקה בלתי ניתנת לשליטה להשמיד את ישראל" כדברי פרס המובאים לעיל.

3. אבדן הבסיס המוסרי של מדינה מותקפת

לל יסוד במשפט בינלאומי הנסמך על עקרון הצדק (ex iniuria non oritur ius) – מתוך עילה בת עוולה לא תצמח זכות) קובע, כי אין התוקפן שהובס במלחמת מנן רשאי לטעון לבעלות על שטח אותו איבד, שהרי אם לא כן, יהיה בכך עידוד לתקפנות ועשיית פלסתר מעקרון הצדק.

● התנהגות כזאת תהיה בבחינת מתן ערבות לכל תוקפן בפרוטנציה שאפילו ניסיון התוקפנות שלו ייכשל, כל השטחים שאבדו לו בניסיון התוקפנות, יושבו לו באופן אוטומטי... כלל מעין זה יהיה בבחינת הבאתו של האבסורד לרמה של טירוף דעת. אין כלל כזה.²⁴

מכוחו של כלל זה איבדו מדינות הציר במלחמת העולם השנייה שטחים נרחבים. גרמניה בלבד איבדה את פרוסיה המזרחית, פומרניה, שלזיה, חבל הסודטים, ואלזס-לורייין. אבדן סיני על ידי מצרים במלחמת ששת הימים נסמך על אותו עיקרון במשפט הבינלאומי. מסירת סיני למצרים היה אפוא לא רק כשל אסטרטגי שחיסל אחת ולתמיד את סיכוייה של ישראל למעמד של מעצמה אזורית, אלא הפרה של עקרון הצדק הבסיסי ותקדים לדחיסתה של ישראל אל גבולות שביית הנשק מ-1949. מסירת הגולן לדמשק – קרש קפיצה סורי בניסיון השמדתה של ישראל במהלך שלוש מלחמות ואין ספור מעשי חבלה – יהיה לא רק מעשה של עידוד התוקפנות הערבית, אלא הודאה בטיעון הערבי כי ישראל היתה הצד התוקפן בכל מלחמותיה. בכך יושמט הבסיס המוסרי מעצם זכותה של ישראל להתגונן.

4. אבדן ההרתעה הגרעינית

ניגורי הנסיגה אל גבולות 1967 מציגים את פוטנציאל ההרתעה הגרעינית של ישראל, שעיקרו "השמדה הדדית מובטחת", כערובה לקיומה. הרציונל מאחורי טיעון זה הינו כי דווקא בגבולות בהן יאבד לישראל כושר ההרתעה הקונבנציונלי רמת הסיכון תהיה כה גבוהה עד כי לא תהיה לישראל בררה אלא

²⁴ ג'וליוס סטון, Israel and Palestine, לונדון, 1981, עמ' 52.

להתייצב עם האצבע על ההדק הגרעיני. הערבים יידעו זאת, יפנימו את הסכנה הצפויה להם למקרה שירצו לתקוף את ישראל, ועל כן ימשכו את ידם מכל ניסיון שכזה. כך יבוא השלום למזרח התיכון.²⁵ טיעון זה, המופרך על פניו (ולו בשל ממד הייאוש העמוק שהוא מקרין) שוגה בהבנת אופייה של ההרתעה הגרעינית הנסמך על עיקרון של "השמדה הדדית מובטחת". לא זו בלבד שהרתעה גרעינית איננה מבטלת את ההרתעה הקונבנציונלית אלא שהיא תלויה בה כלי. שואה גרעינית איננה ערך צבאי כי אם מושג מוסרי-תיאולוגי ו"השמדה הדדית מובטחת", קרי: נכונות לאיבוד לדעת לאומי, היא מצב שאין הדעת סובלתו וניתן למנוע אותו רק באמצעות החלופה של לחמה קונבנציונלית. מסיבה זו שתי מעצמות-העל, הפרוסות על פני יבשות שלמות וחמושות במיטב החימוש הקונבנציונלי, לא ביטלו אף לא לרגע אחד את אחיזתן בשטחים, במטוסים ובטנקים. הנה כי כן, עם אבדן ההרתעה הקונבנציונלית שתבוא בעקבות הנסיגה אל גבולות שביבת הנשק, יבוא הקץ על ההרתעה הגרעינית של ישראל ויפתח פתח לאכיפה אסטרטגית. שהרי אין כלל להעלות על הדעת שיקום אי פעם ראש ממשלה בישראל שיוורה על איבוד לדעת לאומי, כאשר החלופה היא ויתורים גורפים ואף כניעה ללא תנאי.

תימצא ישראל בסכנה קיומית. ההפרה בעליל של הסכמים חתומים על-ידי וושינגטון ערב מלחמת ששת הימים, וההשלמה עם חורבנה הצפוי של מדינת היהודים באותם הימים, היא תזכורת למי שמסרב ללמוד את לקחי ההיסטוריה.

ישראל אמנם איבדה את מעמדה כנכס אסטרטגי אולם עדיין מצוי בידה נכס רבי-ערך החשוב בעיני הבית הלבן ומחלקת המדינה, והוא ישראל עצמה, שעלידי ביתורה מקווה וושינגטון לזכות ברצונם הטוב של הערבים.

למותר לציין שהלחץ האמריקני בשלב זה הוא כעין וכאפס לעומת מה שצפוי לישראל אם תאבד את מעט מכפילי הכוח שעוד נותרו לה. הפסקת הסיוע הצבאי, פירוקה של ישראל מהפוטנציאל הגרעיני, אמברגו צבאי ותמיכה בהחלטת האו"ם 181, יהיו בין הצעדים שיושתו על ישראל בגבולות 1949. ובצדק, כפי שהעיר וויליאם ספאיר בטורו בניו-יורק טיימס: "לארה"ב אין כל עניין במדינה למחצה שאין לה לא נפט ולא מרחבי ביטחון, ואשר נוהגת בחוסר אחריות בהפקירה את חיי תושביה לחסדי אלו החפצים בהשמדתה".²⁶

6. אבדן המים

פוטנציאל המים בארץ-ישראל המערבית הוא 1.8 מיליארד ממ"ק, המתחלק על אוכלוסייה של 8 מיליון נפש בקירוב. בממוצע, מדובר אפוא ב-225 ממ"ק לנפש, לעומת 1,200 ממ"ק במצרים ו-2,000 בסוריה. מקורותיה העיקריים של כמות זו, המנוצלת עד תומה ואף מעבר לכך, הם שלושה: אגן ההיקוות של הכינרת, מאגר החר, מאגר החוף.

מסירת הגולן לסוריה תהיה כרוכה באבדן שליטה טריטוריאלית על 70 אחוזים מאגן ההיקוות של הכנרת. קרי: פגיעה חמורה במערכת המוביל הארצי.

מאגר החר, המספק כ-600 מיליון ממ"ק, בעיקר לגוש דן, עתיד להימצא ברובו המוחלט בשליטה טריטוריאלית של המדינה הפלשתינית, החסרה מקורות מים אחרים. מאחר שבכוונת הפלשתינים ליישב בישיע את "עקורי" 1967 וחלק מפליטי 1948 ולהגיע כבר בעשור הקרוב ל-4 מיליון נפש, תזדקק המדינה הפלשתינית לכל טיפה ממימי מאגר החר. מאגר החוף, המצוי רובו ככולו בשטח הקו הירוק, מספק כ-400 מיליון ממ"ק בשנה, אולם רובם של מים אלה זוהמו על-ידי שפכים תעשייתיים והמלחת יתר, ולפיכך אין הם ראויים לשתייה והם מופנים בעיקר לתעשייה ולחקלאות. הנה כי כן, מדינת ישראל בגבולות 1949 תוותר על רוב המים שבשליטתה, ותישאר עם תעלת ביוב.

7. המדינה הפלשתינית

באוסלו חתמה ממשלת ישראל על הסכם עם ארגון שהיה בעת החתימה, והוא נותר עתה, מחויב להשמדתה של מדינת ישראל, מכוח שמו: "ארגון לשחרור פלסטיין"; מוכח חוקתו, היא "אמנה הפלסטינית"; מכוח מצעו הפוליטי, הוא "תורת השלבים" המציגה את שלב המדינה כקרש קפיצה לחורבנה של ישראל על ידי מדינות ערב; מכוח חוקת (הקונסטיטוציה)

5. נטישה אמריקנית

הנטישה האמריקנית באה לביטוי חריף כבר במבצע "סערת המדבר" ב-1990-1991. ההחלטה האמריקנית למנוע מישראל להתגונן תחת מטר הטילים העירקיים היתה פגיעה, שקשה לתאר חמורה ממנה, בכושר ההרתעה של ישראל. תמונת הישראלי המבוהל החבוש מסכת גז בחדרו האטום, והציבור הנמלט על נפשו ממרכזי הערים, נמנית על אחד הגורמים המרכזיים להסלמה בייצור אמלי"ח להשמדה המונית וההצטיידות בפוטנציאל הבליסטי לשיגורו על ערי ישראל.

מדיניותה של ארה"ב הנועדה להסיג את ישראל אל גבולות 1967, מתוך ידיעה ברורה שבאופן זה יוצב סימן שאלה על עצם קיומה של מדינת היהודים, נתקבלה אף היא ערב "מבצע סערת המדבר". מצרים, סוריה וערב הסעודית התנו את השתתפותן במלחמה בכינונה של מדינה פלשתינית, נסיגה מן הגולן וסילוקה של ישראל מירושלים. לא היה לממשל בוש כל קושי להבטיח זאת, שהרי, כפי שציין זאת גיימס בייקר, וושינגטון מעולם לא הכירה בשלטון ישראל על רמת הגולן וירושלים, ו"זכויותיו הלגיטימיות של העם הפלשתיני" הרי הובטחו עוד בקמפ דייוויד. הנה כי כן, אף כי אין הדבר נושא חן בעיני "הימין" הישראלי, מאז 1991 מיישמים הנשיאים בוש וקלינטון את המדיניות המקורית של ארה"ב ובשום פנים אין לבוא אליהם בטענות. פרק "היחסים המיוחדים" בין ישראל לארה"ב שאכן שרר בין 1968 ועד 1990, תם (ג'ורג' בול תאר זאת באופן ציורי: "נושאת המטוסים הקרויה ישראל, טבעה"). הישראלי המצוי, שלא הפנים את הקביעה הנודעת של לורד פלמרסטון: "ביחסים בין מדינות אין אהבה כי אם אינטרסים" מסרב להבין זאת. אולם כשם שרוזולט לא נקף אצבע להצלת יהודי אירופה ובכך התייצב לצדו של היטלר, כך לא ינקוף הממשל בושינגטון אצבע כאשר

²⁵ ראה שי פלדמן, *הרתעה גרעינית לישראל*, תל-אביב, 1984.

²⁶ המובאה מויליאם ספאיר, *ניו-יורק טיימס*, מס, באנגלית והמקור.

של הפתי"ח שהוא הגוף הדומיננטי במדינה הפלשתינית המתהווה, ומפלגת השלטון הצפויה, וכן מכוח סמלו, שהוא מפת ארץ-ישראל המערבית כולה ללא זכר לישראל. אשר על כן, מיד עם כינונה תפעל המדינה הפלשתינית כפי שעולה ממחויבותה הקונסטיטוציונית, הפוליטית, והדתית. ארבעת הצעדים הראשונים בהן תנקוט "פלסטיין" עם כינונה יהיו:

א. התחולה הגיאוגרפית

● הכרזה על כל שטחי יש"ע עם ירושלים כבירת המדינה. מאחר וזו אכן התחולה הגיאוגרפית של המדינה הפלשתינית, כפי שהיא מצוינת בהסכמי אוסלו, ומאחר והעולם כולו בראשות ארה"ב, יברך על ההכרזה, לא תהיה בידי ישראל הברירה אלא לקבל את ההחלטה.

ב. שת"פ צבאי

● חתימה על שת"פ צבאי עם מדינות ערב, בראש ובראשונה עם מצרים, וכתוצאה מכך התחמשות מקפת, הסכמים לשיתוף פעולה צבאי, כחלק מ"תכנית השלבים" יהיו דרושים למדינה הפלשתינית על מנת לנטרל את העדיפות הישראלית המכרעת. ישראל לא תוכל לעשות דבר בנידון. לא מכוח המשפט הבינלאומי, במסגרתו רשאית מדינה ריבונית לחתום על הסכמים לש"פ אסטרטגי ובריתות צבאיות עם מי שהיא מוצאת לנכון. בוודאי שלא מכוח יכולת של אכיפה צבאית בשל נחיתות אסטרטגית מכרעת בגבולות בלתי אפשריים.

ג. בניין צבא

● מייד עם כינונה של המדינה הפלשתינית יכריז ערפאת על גיוס חובה. הגרעין הנוכחי של צבא אש"ף הנאמד ב-40,000-50,000 חייל עתה, (ועוד 20,000 מחבלים בקרב 12 "ארגוני חזית הסירוב" בסוריה, לבנון ועירק שיגיעו מיד עם כינון המדינה אל חבלי יש"ע) צפוי לקלוט לפחות 100,000 מתגייסי חובה.²⁷ הנה כי כן סביר ביותר שהיקפו של הצבא הפלשתיני: 160,000 או יותר, איש במדים, ישתווה בתוך שנים ספורות לזה של צה"ל (הסדיר): 187,000. כוח משמעותי זה, הפרוס בפאתי גוש דן, לא יזדקק לטנקי מערכה מן המשוכללים בעולם ולא למטוסי F-15 על מנת להוות איום חמור ביותר על הבטן הרכה של מדינת היהודים. גם ללא הצורך לירות ירייה אחת יהיה על צה"ל להפריש כוחות גדולים על מנת לנטרל את האיום הפלשתיני.

● בשלב זה תחזור מצרים ותעלה שוב את דרישתה לפינוי כוחות זרים מסיני. המשפט הבינלאומי מחייב את הוצאות כוח האוי"ם משטחה של מדינה ריבונית אם זו דורשת זאת. מכוח עיקרון משפטי זה סילק מזכיר האוי"ם, או טנט, את כוח ההפרדה הבינלאומי ערב מלחמת ששת הימים. פינוי הכוח הבינלאומי, גם ללא הכנסת גייסות משמעותיים לסיני יחייב את צה"ל להפריש סדי"כ מקיף לגבול הבינלאומי בדרום.

● הנסיגה מן הגולן ופינוי לבנון יביאו להקפת צפונה של ישראל, מראש הנקרה ועד הכנרת על ידי הצבא הסורי. אין זה סוד שאין בכוחו של צה"ל לפרוס את כוחו הסדיר הזעום לאורך גבולות המדינה, כפי שיתבקש לנוכח התמונה המוצגת בזה.

● בחישוב סכמטי של חייל מול חייל, מאזן הכוחות הסדירים של האיום במעגל הפנימי הכולל את סוריה, מצרים והמדינה הפלשתינית, יהיה 1:5.²⁸ אין ספק שירדן, ברגע שזו תריח את החולשה הישראלית תצטרף לאיום, וכך יעשו מדינות המעגל החיצוני: סעודיה, עירק, לוב ואירן. במצב זה, גם ללא הצורך בירייה אחת, תתחולל קפיצת מדרגה באכיפה האסטרטגית על ישראל שתבוא לידי ביטוי בשורה של דרישות אולטימטיביות כגון: התפרקות מפותנציאל גרעיני, אוטונומיה לערביי הגליל, פינוי חלקים מן הנגב וכו'. הכניעה הישראלית לדרישות אלה תהיה ודאית, שהרי החלופה תהיה איום במלחמה כוללת.

ד. גורל ההתיישבות היהודית

עם כינונה של יישות ריבונית המוגדרת גיאוגרפית, תמצא ישראל את עצמה מפרה את המשפט הבינלאומי בשני תחומים לפחות:

א. צבאה יימצא בשטח ריבוני של מדינה זרה.
ב. אזרחיה החמושים, המסרבים לקבל את משפט הריבון, ייהפכו למובלעות אירדנטיות בשטח ריבוני זרה. מצב זה הינו בלתי נסבל בעליל ורשויות המדינה הפלשתינית ידרשו מן המתנחלים להתפרק מנשקם.

● בשלב זה תחסר ישראל מכפילי עצמה שיאפשרו לה להתמודד עם המצב, בעיקר לאור העובדה שארה"ב תתייצב נגדה יחד עם הקהילה הבינלאומית כולה. יהיה עליה אפוא להסיג את צבאה לגבולות 1967. אולם בעוד שניתן לקפל מחנה צבאי ולהעבירו בתוך ימים ספורים, סוגיית אוכלוסייה אזרחית המונה 200,000 נפש, הפזורה ב-144 ישובים, מורכבת לאין שיעור.

● הדרישה החד-משמעית מצד "פלסטיין" לסלק את היישובים תזכה לתמיכת הקהילה הבינלאומית (הנסמכת על החלטות האו"ם בדבר אי חוקיינותן של ההתנחלויות והפרת אמנת ג'נבה הרביעית על ידי ישראל) ולגיבוי כלל-ערבי בדמות איום של מלחמה כוללת. מצב זה ימנע מישראל להתערב לטובת אזרחיה הלכודים במדינה פלשתינית, שהרי כל ניסיון צבאי מצדה של ישראל יתפרש, ובצדק, כ-Casus belli, לנוכח סכנת מלחמה מזה ועימות חזיתי עם הקהילה העולמית, מזה. כאשר העילה הם "המתנחלים", שרוב הציבור רואה בהם ממילא "מכשול לשלום", אין להעלות על הדעת אלא כניעה של ישראל.

²⁷ ראה הערכת הוושנינגטון אינסטיטוט, "The Pales-tinian Security Services: Between Police and Army"

²⁸ ראה "Military Balance in the Middle East", לשנת 1997 של מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים.

(1999), העמיד את מועמדותו לראשות הממשלה.

- כינונה של מדינה פלשתינית תעניק לערביי ישראל את שהם חסרים עתה: גיבוי מדיני לתביעותיהם, שיהפכו באופן זה מחתרנות לדרישה אולטימטיבית. אוטונומיה טריטוריאלית לערביי הגליל, ביטול חוק השבות ושאר המאפיינים ה"ציוניים" במסגרת ה"מדינה לאזרחיה", הפליה מתקנת לערבים במוסדות השלטון וצמצום מרחיק לכת בהוצאות הצבאיות של ישראל (קרי פגיעה אנושה בצה"ל) הן סוגיות המועלות חדשות לבקרים כבר עתה. הזיקה העמוקה בין הגיסי החמישי הערבי לבין השמאל היהודי תעמיק את תהליכי הדמורליזציה בציבור היהודי.

1. יישום החלטת האו"ם 194

- המיעוט הערבי בישראל מונה 20 אחוזים מכלל האוכלוסייה. מקובל להניח שמיעוט לאומי בן 20 אחוזים הוא המרב שמדינת לאום יכולה להשלים עמו. מעבר לכך מסתכנת המדינה באבדן הגדרתה כלאום. המצב חמור בהרבה כאשר המיעוט הלאומי מושתק מבחינה אתנית למדינת אויב. המקרה הקלאסי בהיסטוריה המודרנית הוא הגרמנים הסודטים שהיוו 23 אחוזים מאוכלוסיית צ'כוסלובקיה והיו בשר מבשרה של גרמניה הנאצית, האומה הגדולה והאלימה ביותר באירופה ואויבתה של צ'כוסלובקיה. ההמשך ידוע.
- כינונה של מדינה פלשתינית יביא לנהירה המונית של ערביי ארץ-ישראל שנמלטו ב-1948 ואלה שברחו במלחמת ששת הימים. גם ללא כל קשר או זיקה לאומיים, הפיתוי הכלכלי להשתכר כמה מונים יותר בשוק העבודה הישראלי, לעומת מצבם הנוכחי, הוא מנגנון רב עצמה להגירה המונית. למותר לציין, שאין בששת אלפי הקמ"ר של ישיע מקום לאכלס בו אוכלוסייה של מיליונים. גם כך המדינה הפלשתינית נעדרת פוטנציאל כלכלי בסיסי. אין בה שטח ומים שדי בהם לפתח חקלאות לאספקת מזון לאוכלוסייה, קל וחומר חקלאות ברת תחרות לייצוא;²⁹ לא כל יתרון יחסי בייצור תעשייתי ובוודאי שלא תשתית אנושית לפיתוח תעשיות עתירות מדע. היעד העיקרי, המוצהר גלויות, יהיה ליצור לחץ בינלאומי ליישום החלטת 194 של האו"ם מדצמבר 1948 הקוראת להחזרת הפליטים הערביים לבתיהם. סביר להניח שישראל תתנגד לכך, שהרי הדבר משול לאיבוד עצמי לדעת. אולם השילוב של לחץ בינלאומי, איומי מלחמה מצד הערבים, מעשי טרור נרחבים של הפלשתינים וכן שיתוף פעולה של הגיסי החמישי הערבי בכנסת והשמאל הישראלי, יביאו לסידרה של פשרות במסווה הומניטרי, כגון הרחבת ההגדרה של "איחוד משפחות". גם על-פי ההגדרה הנהוגה עתה גדלה

- פינוי של 200,000 אלף נפש (50 אלף בתי אב) הוא מהלומה כלכלית שהמשק הישראלי אינו ערוך לו. פיצוי כספי של אוכלוסיית ישיע, על בסיס התקדים של מפוני סיני, עלול להגיע לסכום של 150 מיליארד דולרים, קרי: 150 אחוזים מהתמ"ג של ישראל לשנת 1999.²⁹ למותר לציין שסכום דמיוני זה או אפילו קרוב לו ימוטט את כלכלת ישראל. הפתרון האחר הוא הפקרת היישוב היהודי לחסדי ערפאת בנוסח הידוע שהציע השמאל הישראלי: "במקום להוציא את הדגים מן האקווריום, מוטב להוציא מן האקווריום את המים" (דדי צוקר). בבהלה שתיווצר בקרב אוכלוסיית היישובים, כל סכום שיתקבל, יהיה עדיף על הצפוי במדינת ערפאת. אולם חיסכון מן הסוג הזה, שיביא להתרוששות מקפת של אוכלוסיית ישיע היהודית יהווה מהלומה מורלית קשה מנשוא אשר תעמיק את מגמות הדמורליזציה בקרב הציבור הישראלי.

ה. ישראל – מדינה לאזרחיה

- כינונה של הרשות הפלשתינית קידמה והעצימה את תהליכי הפיכתם של ערביי ישראל לגוף אירדנטי פעיל. השיטה היא העתק דרכם של הנאצים הסודטים בצ'כוסלובקיה של שלהי שנות ה-30 קרי: עשיית שימוש בכלים שהדמוקרטיה מעמידה לרשותו של הגיסי החמישי על מנת להרוס את המדינה מבפנים. מזה כבר שערפאת הוא המנחה את מוסדותיהם של ערביי ישראל, כאשר יועצו לשם כך הוא ערבי אזרחי ישראל הנבחר עתה לכנסת (למידה כזאת של עשיית פלסתר מן הדמוקרטיה, יש לציין שהצ'כים בעת ההיא מעולם לא הגיעו).
- דרכו של הגיסי החמישי הערבי בתוך ישראל בא לידי ביטוי בשורה של פעולות כאשר העיקרית שבהם הוא יצירת אוטונומיה מנהלית באמצעות הקמת שורה של מוסדות בלתי חוקיים; תפיסה מקפת של אדמות המדינה ובנייה בלתי חוקית של עשרות כפרים; הסתה אנטישמית פרועה; פעולות חבלה וטרור, וכן סיוע לוגיסטי לטרור של הפתח והג'יהאד האיסלאמי.
- ברמה הפרלמנטרית, הנושא המרכזי שעל סדר היום הוא חיסולה של מדינת היהודים על ידי מחיקת זהותה היהודית והציונית לא כל שכן. זאת באמצעות הסיסמה של "מדינה לאזרחיה". אף כאן זהו העתק מילולי של דרישת הנאצים הסודטים למחיקת זהותה הסלאבית של צ'כוסלובקיה במסווה של "שיויון זכויות". אולם בהבדל אחד: כאשר קונראד הנליין, מנהיג הסודטים העלה דרישה זו בקיץ 1938, הוא נעצר בו במקום, אזרחותו נשללה ממנו ולמחרת היום הוצא נגדו צו גירוש. ח"כ עזמי בישראל, לעומתו, מי שהפך את הדרישה של "מדינה לאזרחיה" לסיסמת בחירות של מפלגתו

²⁹ בסיס אחר לחישוב סכום הפיצויים, המגיע אף הוא ל-150 מיליארד דולרים בקירוב, נסמך על חישובים שנעשו בי"חס לרמת הגולן. הסכום הנדרש לפינוי 13,000 תושבי הרמה נאמד ב-10 מיליארד דולרים. ראה עבודתה של פרופ' נורית קליות, אוניברסיטת חיפה, קיץ 1996.

³⁰ מצרים היא דוגמה לכך. על אף שטחה העצום ואספקת מימי הנילוס, למעשה ללא הגבלה, מיבאת מצרים 60 אחוזים מכלל המזון.

אוכלוסיית ערביי ישראל ב-100,000 בקירוב מאז 1995. כבר עתה מכינים מוסדות הרשות הפלשתינית רשימות מדויקות של רכוש ערבי שננטש במלחמת העצמאות. ביניהן ערים שלמות כגון לוד, רמלה ובאר-שבע ורובם של הקיבוצים. התביעה על רכוש זה תוגש מיד עם כינונה של המדינה שתהפוך באופן זה למיצגת החוקית של אזרחיה.

על איום הצפתה בפליטי ערב נהגה ישראל בעבר להשיב בשלושה טיעונים שסתרו את הדרישה הערבית מכל וכול:

א. את בעיית הפליטים יצרו הערבים בניסיונם להשמיד את ישראל ב-1948 ועליהם לשאת בתוצאות ולפתור את הבעיה בשטחיהם. על עיקרון זה גורשו 3 מיליוני גרמנים סודטים לגרמניה ביוני 1945.

ב. כליאתם של הפליטים במחנות למשך עשרות בשנים וניצול מצוקתם על מנת ללבות את השנאה לישראל, הוא מעשה בזוי שאין לו תקדים בהיסטוריה המודרנית. על מדינות ערב לעשות למען הפליטים את ישראל עשתה למען בני עמה שעלו אליה בחוסר כול.

ג. גם אם אין כל בסיס משפטי לתביעה הערבית לפיצוי הפליטים תהיה ישראל מוכנה לדון בנושא, אולם זאת בתנאי שבו זמנית תידון סוגיית הרכוש שנשדד מיהודי ערב שגורשו לאחר 1948.

הערבים שהבינו היטב כי כל ניסיון לכפות על ישראל את השבת הפליטים כמוהו כהכרזת מלחמה, חדלו להעלות את הנושא. כך גם בנושא הפיצוי הכספי. מאחר וערכו של הרכוש שנשדד מיהודי ערב עלה לאין שיעור על זה שננטש בידי ערביי ארץ ישראל, עלולה היתה הדרישה הערבית להיות בומרנג מבחינתם.

כך בעבר. אולם עתה, עם הקריסה הגורפת של אושיות קיומה, נטשה ישראל גם את מדיניותה בנושא הפליטים. פליטי חרב יהודים נשכחו וסוגיית פליטי 1948 הערבים עולה בכל חריפותה. ביטוי לכך נתן הנשיא קלינטון (וראה לעיל).

האמנם "דיבידנדים כלכליים של השלום"

נחת היסוד השגויה של שמעון פרס לפיה: "הפונדמנטליסטים המוסלמי מתפרנס מן העוני, והעלת רמת החיים תביא את קיצו", טופלה לעיל. כך גם אין יסוד לשאר הנחותיו בתחום הכלכלי, כגון טענתו בדבר "הדיבידנדים של השלום" וכן "השוק המזרח תיכוני המשותף בשילובה של ישראל".

אחד השקרים המוסכמים שקנו לעצמן שביתה בתודעת הציבור הוא כי "תהליך השלום" מניב דיבידנדים כלכליים. כל הבוחן את העלייה המרשימה בתוצר הלאומי מאז 1986

יודע את הסיבות לכך. ישראל היא מעצמה טכנולוגית, ועל סף האלף השלישי קיים מתאם מובהק בין פוטנציאל טכנולוגי של המדינה לבין התוצר לנפש. צמרת המדינות העשירות בתבל הן בעת ובעונה אחת צמרת העצמה הטכנולוגית, שכן הערך המוסף למועסק בתחום זה גבוה בהרבה מכל ענף כלכלי אחר. הפוטנציאל הטכנולוגי המרשים של העלייה מברית המועצות לשעבר הוסיף מרכיב זה בכלכלת ישראל, ואלו הן אפוא הסיבות הישירות להכפלת התמ"ג לנפש מ-8,000 דולרים ב-1986, ל-17,000 ב-1998.

בחינת המציאות הכלכלית בקרב ערביי יהודה ושומרון היא איור להעדר הזיקה בין הדמיון למציאות בהשקפותיו של פרס.

בשנת 1987, מקץ שני עשורים של צמיחה כלכלית מואצת, שהחלה במוצאי מלחמת ששת הימים, הגיע התמ"ג לנפש בקרב ערביי יו"ש ל-3,000 דולרים, 40 אחוזים בקירוב מהתמ"ג של ישראל באותה עת שעמד על 8,000 דולרים (לפרטים, ראה יד-טבנקין, מחקר כלכלי על ערביי יהודה ושומרון וחבל עזה לשנת 1987). אילו הצמיחה הכלכלית היתה ממשיכה באותו הקצב, סביר להניח שהתמ"ג לנפש ביו"ש היה עומד היום על 7,000 דולרים, יותר מזה של סעודיה וב-700 אחוזים גבוה יותר מזה שבמצרים, בירדן או בסוריה. האינתיפאדה, הסכמי אוסלו ושלטון עצמי הפכו את הקערה על פיה. במהלך עשור אחד של התרוששות מואצת בין 1988 ל-1998 צנח התמ"ג לנפש ביו"ש והוא עומד (נכון לשנת 1998) על 1,000 דולרים בקירוב, ובעזה אף פחות מכך. הנה כי כן, החזיר ערפאת את ערביי יו"ש אל הרמה המקובלת של הכנסה לנפש במדינות ערב המקיפות את ישראל.

לתחלואיה של הכלכלה הערבית אין דבר וחצי דבר עם "תהליך השלום" והיא מעוגנת כל כולה במורשת העריצות המוסלמית המכשילה כל זיקה של דמוקרטיזציה שהיא תנאי בל יעבור לצמיחה כלכלית. פיגור טכנולוגי, הגבלת כניסת נשים למעגל העבודה, אבטלה סמויה בקנה מידה מקיף במערך של ביורוקרטיה קפקאית, הוצאות צבאיות הבולעות חלק ניכר של התוצר, אך מעל לכל שחיתות הראים המתייחס אל אוצר המדינה כאל רכוש הפרטי, הם אלה השומרים מכל משמר על העוני והפיגור של מדינות ערב. רכוש הפרטי של חפז אל אסאד נאמד על-ידי הפורבס (Forbes) ב-2 מיליארד דולרים (ראה גיליונו מיוני 1999). זאת בשנה בה הודיע הבנק העולמי על המשבר הכלכלי החריף בסוריה. מן הפירסום עולה שלראשונה מזה שנים ירד התמ"ג של סוריה אל מתחת ל-1,000 דולרים. רכוש הפרטי של חסן השני, מלכה המנוח של מרוקו, נאמד אף הוא בסכום הקרוב לשני מיליארד דולרים המהווה כ-10 אחוזים מן התוצר של כלכלת מרוקו פושטת הרגל. בית המלוכה הירדני חומס שליש מכלכלת הממלכה האשמית. הפושטת רגל חדשות לבקרים. כך בית המלוכה הסעודי. פרשת השחיתות של סאדאת והנפוטיוז של משפחת מובראכ היו למשל ולשנינה. אולם כל הני"ל הם כאין וכאפס לעומת מעלליו של ערפאת. רכוש הפרטי של צמרת אש"ף (קרי: ערפאת), שעיקרה הלבנת כספים, סחר בכסף מזויף ובהרואין, שוד בנקים, שחיתות בני ערובה נאמד עוד בשנת 1992 ב-10 מיליארדי דולרים.³¹ עם כינונה של הרשות נוספו לו סכומי עתק ממנופולים שהוא מחלק למקורביו על

³¹ ראה פרסומי המדור למ" לחמה בטרור של הביון הבריטי משנת 1992 כפי שראו אור ב-Wall Street Journal.

בתחום המחשוב. שיתוף פעולה בין השתיים בתחום זה, שהוא בעל ערך מוסף כלכלי גבוה ביותר, עשוי לסייע רבות לכלכלה ההודית ולחלץ אותה מרמת העולם השלישי בה היא שקועה עתה.

משולש אסטרטגי: הודו-ישראל – תורכיה עשוי ליצור מוקד רב-עצמה במזרח התיכון ורבה תהיה תרומתו לבלוימת ההגמוניה המוסלמית. מוקדי עצמה אסטרטגיים מדרך הטבע שהם מושכים אליהם בעלי עניין נוספים. אתיופיה, ניגריה וקניה הן מועמדות טבעיות. לבלוימת האיסלאם תהיה השפעה חיובית על מגמות הדמוקרטיזציה, דלות וחלושות ככל שתהינה במדינות ערב עצמן. כך, לשם משל, אין להוציא מכלל אפשרות את צירופה בעתיד של אירן, שניכר בה תהליך של התפקחות מן החומייניזם. ייבלם, או לפחות יתמתן תהליך חיסולם של המיעוטים באזור, הנוצריים בעיקר.

למותר לציין את השפעתה של תפנית מעין זו על מעמדה של מדינת היהודים בזירה הבינלאומית. ישראל, כחלק מברית אסטרטגית רבת עצמה תחדל להיות אסקופה נדרסת של הקהילה האירופית. האירופים, המצויים כבר עתה בטווח הבלטיטי של מדינות ערב מזה ומאוימים באירדנטה מוסלמית בארצותיהם, מזה (המעוט המוסלמי בצרפת מהווה כבר עתה 7 אחוזים והוא הולך וגדל במהירות) ערים היטב לסכנה האיסלאמית. האירופים, בעלי הזיכרון ההיסטורי המפותח אינם שוכחים שהתבוסה בקרני חיטין במאה ה-12 היא זו שהביאה את האיסלאם אל שערי וינה במאה ה-17. אירופה היא אפוא בעלת ברית טבעית של ישראל, אולם לשם כך ישראל חייבת להקרין עצמה, נחישות וגיבוי אסטרטגי של מעצמות אזוריות נוספות דוגמת הודו ותורכיה.

עם פירוקה של ברית המועצות הפך הקונגרס בווינגטון למוקד העצמה החשוב ביותר בעולם. בניגוד לנשיא המבטא את האינטרס האמריקני לטווח קצר, ולו בשל מיגבלות הזמן של כהונתו בהם הוא חייב להוכיח הצלחות מידיות, החשיבה האסטרטגית של הקונגרס היא ארוכת טווח. מכאן השוני הבסיסי ביחס לישראל. בעוד הנשיאים בוש וקלינטון עסקו ועוסקים בביתור של ישראל והשבתה אל גבולות 1967, מתנגד הקונגרס, המייצג האוטנטי של הציבור האמריקני נחרצות למדיניותו של הנשיא. זאת משום שישראל חזקה בגבולות בטוחים היא אינטרס אמריקני מובהק. אין לך ביטוי חריף (ומעורר התפעלות, מבחינתה של ישראל) לקיטוב זה שבין הבית הלבן לקונגרס, מאשר סוגיית ירושלים. בעוד הקונגרס החליט ברוב גורף על העברת שגרירות ארה"ב מתל-אביב ל"ירושלים המאוחדת לעדי עד תחת ריבונות ישראל" (כך לשון ההחלטה!), הטיל הנשיא (בשיתוף פעולה מביש הן עם רבין והן עם נתניהו) וטו על ההחלטה. למותר לציין שסוגיית ירושלים, על משקלה הסמלי וההיסטורי, חורגת הרבה מעבר לשאלת מיקומה הגיאוגרפי של השגרירות. אין ספק שהכרה אמריקנית בירושלים המאוחדת כבירת ישראל היתה בולמת ואולי אף מחסלת את "תהליך השלום", וזאת בדיקו היתה כוונת המחוקק בווינגטון. מאידך גיסא, כוונתו השקופה של הבית הלבן לחלק את ירושלים, היא זו שתביא את ישראל אל גבולות 1967.

נהנה כי כן, עם קריסתה של ברית המועצות וקץ המלחמה

חשבון נתיניו המובטלים. שלא להזכיר את העברות של 60 מיליון דולרים לחשבוננו הפרטי בבנק הפועלים בסניף חשמונאים על-פי הוראתו הישירה של שמעון פרס.

בשעתו המליץ שמעון פרס כי ישראל תצטרף לליגה הערבית. ההצעה זכתה לקיתונות של לעג בעולם הערבי והוצגה כעוד דוגמה לחתרנות ישראלית תחת אושיות העולם הערבי על-מנת לפוררו מבפנים. כך גם רעיון שיתוף הפעולה האזורי ושוק מזרח תיכוני המשותף, המוצגים אף הם כמזימה ישראלית להשתלטות על הכלכלה הערבית.³² וכי מי מפריע למדינות ערב לכונן שוק משותף במזרח התיכון? ככלות הכול הזהות התרבותית של ערביי המרחב השמי, שהיא מאיץ רב חשיבות בהשתלבות אזורית: שפה, דת, מורשת ומוצא אתני, מגובשת לאין שיעור מזה של מדינות הקהילה האירופית. אך לא זו בלבד שהמזרח התיכון לא השכיל לכונן ארגון של שיתוף פעולה כלכלי אלא שהוא הפך למוקד הסיכון החמור ביותר לשלום העולם. הערבים הם אלה אשר הטילו (ומטילים עדיין) חרם כלכלי על ישראל ולא להפך. אולם בזכות תמי"ג של 17,000 דולרים לפנש ישראל נמנית על אחת מ-15 המדינות העשירות בתבל, בעוד המזרח התיכון ממשך, כימים ימימה לבוסס בביצת העוני, הפיגור והעריצות. מה אופייני הדבר כי התוצר המופק על ידי 5.8 מיליון ישראלים – למעלה מ-100 מיליארד דולרים – גבוה מזה שמפיקות כל מדינות ערב המקיפות אותה גם יחד – 86 מיליוני ערבים המפיקים יחדיו תוצר גבוה של 88 מיליארדי דולרים.

סוף דבר

חלון של הזדמנות היסטורית וכיצד להחמיץ אותו

תהליכי-העל במזרח התיכון כפי שתוארו בחלקו הראשון של מאמר זה מעניקים לישראל חלון נדיר של הזדמנות היסטורית. התהליך המסוכן ביותר בהיבט הגלובלי הוא העמקת ההגמוניה המוסלמית – ציוויליזציה לאומנית המונעת בשאיפה אימפריאליסטית דתית והחמושה באמל"ח להשמדה המונית ובכלים לשיגורו. ישראל ניצבת אמנם בעין הסערה, אולם אין היא לבד. תורכיה חרדה מן החתרנות הערבית-אירנית והשפעתה על הרוב המוסלמי, העלולה לשים קץ למהפכת אתא-טורק ולשלטון החילוני בארץ זו. סוריה היא אויב משותף ולמותר לציין ששיתוף פעולה אסטרטגי תורכיה-ישראלי היה מנטרל את הסכנה הסורית (והעירקית בטווח ארוך יותר). האינטרס המשותף יצר מערכת קשרים מסועפת בין שתי המדינות על רקע שיתוף פעולה צבאי בעיקר בתחום שדרוג מערכות נשק, טילים וטכנולוגיה צבאית.³³

הודו היא יעד רב חשיבות נוסף לשיתוף פעולה צבאי כלכלי עם ישראל. אין זה סוד שסוגיית המיעוט המוסלמי הגדול בהודו והחתרנות האיסלאמית ניצבת בראש סולם העדיפויות של תת היבשת ההודית. בדומה לתורכיה, הודו היא פוטנציאל רכש של טכנולוגיה צבאית ישראלית. הודו וישראל הם כידוע שניים מן המוקדים החשובים בתבל

³² ספרו של שמעון פרס **המזרח התיכון החדש** ובו הצעותיו בתחום הכ"ל, תורגם לערבית במצרים. בשער האחורי של הספר מסביר בית ההוצאה כי הדפסת הס"פ היא שירות לקורא המצרי על מנת להציג בפניו את המזימה היהודית להשתלט על כלכלת העולם, ולהוכיח בכך את תקפותם של "הפרו" סוקולים של זקני ציון".

³³ מלמן: ראה: Müftüler-Bac, "Israeli-Turkish Strategic Cooperation", מרכז אריאל למחקרי מדיניות, נייר עמדה מס' 47.

הקרה, נפער בפני ישראל חלון של הזדמנות היסטורית. התהליך המדיני הרה האסון, הנועד לסרס את מדינת היהודים ולהפכה ממעצמה אזורית ליישות שסועה הניצבת על סף החידלון הקיומי, אם יתגשם יגיף את חלון ההזדמנות לעד. שיתוף פעולה אסטרטגי נשען על עצמתו של בעל ברית. איזה עניין יכלו לגלות תורכיה או הודו ביישות ישראלית מצומקת השולחת יד בנפשה ומשתפת פעולה עם הגרועים שבאויביה? צפוי שמגמות האנטישמיות המדינית של הקהילה האירופית, כפי שמלמד הניסיון ההיסטורי, ילכו ויגברו. הקונגרס בווינגטון, המאחו האחרון הניצב עדיין לצדה של ישראל, יתנער ממנה אף הוא (מגמה הניכרת כבר עתה). ובצדק, וכי ניתן לדרוש מחבר הקונגרס או הסנטור המצוי שיהיה ציוני יותר מן הישראלים עצמם?

הקורא הסבלן שהגיע עד הלום, בעיקר הקורא הנרעש מרוח הפסימיות השורה על מאמר זה, ישאל בוודאי מה על ישראל לעשות על מנת להחליץ מן הפח הקטלני אליה נקלעה. התשובה על כך ניתנה עוד ב-1997 בהצהרות כוונות של מרכז אריאל. להלן עיקרי הדברים:

- הגדרתה של חלופה לאסטרטגיה מדינית מותנית בראש ובראשונה בקבלת הנחת היסוד, לפיה ייעודו של העולם הערבי הוא לגמד את ישראל בגבולות 1949 על מנת שיקל להכריתה. באשר על כן, "תהליך השלום" פירושו מלחמה ודאית, וזאת בנחיתות מכרעת מבחינתה של ישראל. לעומת זאת, אם התהליך ייעצר עתה, סבירותה של מלחמה, הגם שעדיין גבוהה מאוד, אינה הכרחית. ואם תפרוץ, סיכויי ישראל לנצח בה יהיו גבוהים לאין שיעור בגבולות הנוכחיים. מכאן שעצירת התהליך היא כורח קיומי לישראל.
- הסתלקות מ"תהליך השלום" יהיה כרוך במחיר מדיני. אולם מחיר זה, גבוה ככל שיהיה, עדיף לאין שיעור על הסיכון הקיומי שבנסיגה אל גבולות 1949.

על ישראל יהיה להיאבק ב-4 מישורים בעת ובעונה אחת. זאת, תוך ניהול מערכת הסברה תקיפה, מתמדת, ומתאימה למגוון קהלי יעד רלוונטיים:

1. אפשרות מלחמה

- יש להניח שהעולם הערבי לא ישלים עם החלטה ישראלית להקפיא את המצב הנוכחי, ולקטוע את "המומנטום שנועד להחזיר את ישראל לגודלה הטבעי", כפי שנהג לומר נשיאה המנוח של מצרים, אנואר אל סאדאת. אשר על כן, כמצוין לעיל, קיימת סבירות גבוהה למלחמה, ועל ישראל להיערך לקראתה. לצורך כך יש להשיב לצה"ל את דימוי ההרתעה שנפגע קשות, ויש להגדיר בבירור דוקטרינה צבאית מול שדה הקרב הצפוי, שעיקרו יכולת שיגור של טק"ק החמוש בנשק בלתי-קונבנציונלי על העורף הישראלי. מה שעשוי להרתיע את הערבים מהרפתקה מסוכנת מבחינתם היא הרתעה קשוחה, כל עוד מצויים עדיין בידי ישראל המאחזים האסטרטגיים ביו"ש ובגולן,

כל עוד הפער הטכנו-מדעי בינה לבין אויביה ניכר, וכל עוד רמות ההתחמשות באמל"ח להשמדה המונית במדינות ערב טרם הגיעה לשלב המסה הקריטית. אולם אם גורם ההרתעה לא יפעל, וההכנות הגלויות למלחמה, בעיקר בסוריה ובמצרים, תימשכנה, יהיה על ישראל להיערך לאפשרות של מלחמת מנע, הפעם הזאת, בניגוד לעבר, יהיה על ישראל להגדיר בבירור את יעדיה האסטרטגיים/מדיניים של המלחמה.

2. הקהילה האירופית

- המחיר המדיני ביחסי ישראל עם מדינות הקהילה האירופית עלול להיות כבד, ואף להידרדר לסנקציות כלכליות. אולם שילוב של נחישות מחד-גיסא ומסע הסברה מקיף מאידך-גיסא, עשוי לרכך את העוינות האירופית. זאת בעיקר אם הקהילה האירופית תפנים את העובדה שלישאל קווים אדומים שאותם היא לא תחצה גם במחיר מלחמה כוללת.
- במסע ההסברה על ישראל להבהיר הבהר היטב שהדגם הציכוסלובקי של הסכמי מינכן נלמד על ידנו, וכי אין כל סיכוי שישראל תאבד את עצמה לדעת על מזבח הפייסנות האירופית. להפך, כשם שעצמתה של צ'כוסלובקיה מול האיום הנאצי היתה אבן פינה להסדרי הביטחון באירופה של שלהי שנות ה-30, כך עצמתה של ישראל מול האיום האיסלאמי היא אינטרס עליון של העולם המערבי.

3. היחסים עם ארה"ב

- המחיר המדיני ביחסים עם ארה"ב עשוי להיות נמוך בהרבה ממה שמקובל לחשוב. לישראל בעלי ברית רבים בשני בתי הקונגרס, במסד הצבאי, בקרב הקהילה הנוצרית הגדולה ורבת העצמה, ובציבור הרחב. עובדה שאין להכחישה היא, שבכל פעם שישראל קבעה שיש ניגוד אינטרסים בינה לבין וושינגטון, ואף עמדה נחרצות על שלה, עלה בידה לעמוד בלחץ האמריקני. החלת החוק והממשל הישראלי על רמת הגולן ועל ירושלים, והשמדת הכור הגרעיני בעירק, הן רק שלוש דוגמאות לכך.

4. המישור הפנים-ישראלי

- מחיר השלום והמלחמות מוטל על הציבור בישראל. על כן, ללא תמיכה מקפת של ציבור זה במהלך מדיני מכריע, לא ניתן יהיה לעצור את הגלישה המסוכנת במורד "תהליך השלום".
- הישראלי המצוי נמצא בעיצומה של הונאה עצמית, הפוגעת באינסטינקט ההישרדות של האומה. זו תוצאה של שטיפת מוח נמשכת, מיטע תקשורת, ניצול ציני של עייפות מצטברת, ושפע כלכלי המסרס את כוח הרצון. על מנת להשיב לציבור בישראל את שפיותו יש לצאת במסע הסברה שיטתי, מתמיד ומקיף, הן ברמה של אליטות חברתיות והן ברמה של תקשורת המונים.

הטריטוריאלי לכינונה (וראה לעיל). בכך נקבעה מסגרת המחייבת את ראש הממשלה הנוכחי, אהוד ברק. יתרה מזו, לא יצאו שבועיים מאז שנבחר וכבר התחייב אהוד ברק להשלים בתוך 15 חדשים את הנסיגה מרמת הגולן ומישי"ע. אמנם ברק עוטף את הצהרתו במסך עשן סמנטי של ערביות בינלאומיות ודרישה לפירוז המדינה הפלשתינית, אולם זהו אך מס שפתיים הנעדר אחיזה במציאות המדינית.

הנה כי כן, השאלה איננה מה ניתן לעשות, אלא האם נותר במדינת היהודים די אינסטינקט של הישרדות על מנת להתנער מ"תהליך השלום" ולשלם את מחירה הכבד של שבירת הכלים ■

● מן המסמך המוצג בזאת עולה מציאות קשה, פריה הצפוי של תבוסתנות מדינית. אולם אנו, ועדת ההיגוי של ה"מרכז למחקרי מדיניות" הח"מ, מאמינים שבידי ישראל מצוי פוטנציאל פיזי ורוחני, אשר בכוחו לבלום את ההתפתחויות החמורות שתוארו לעיל, ולהשיב את מדינת היהודים למסלול של ביטחון ושגשוג.³⁴

מאז ועד חיבורה של הצהרת הכוונות חלפו שנתיים. במהלכם חתמה ממשלת הליכוד בראשות בנימין נתניהו על הסכמי ואי המעניקים למדינה הפלשתינית את הרציונל

³⁴על החתום חברי ועדת ההיגוי של "מרכז ארי" אל למחקרי מדיניות": יוסף בן-שלמה, עזרה זהר, אריה סתיו, אליאב שוחטמן, ישראל חנוקוג' לו.

היהודי אינו לומד מן ההיגיון אלא מן הקטסטרופה. הוא לא יקנה מטרייה למראה שמים מעוננים, אלא יירטב בגשם ויחלה בדלקת-ראות

זאב ז'בוטינסקי